

KULTÚRA

ROČNÍK XIX. – č. 18

DVOJTÝŽDENNÍK ZÁVISLÝ OD ETIKY

2. NOVEMBRA 2016

Vydáva FACTUM BONUM, s. r. o. • Šéfredaktor TEODOR KRIŽKA • Redakcia: Sološnická 41, 841 04 Bratislava • mobil: 0911 286 452 • e-mail: kultura@orangemail.sk • Cena 1,50 €

*Smrť chodí ulicami mesta a to mesto
sa volá Babylon.*

*Ono jej ponúklo tichý priestor
na „život“.*

*Ale tá Smrť nie je umieraním
– pokojným, bázlivým... –*

*Smrť, ktorá v sebe nesie strach,
obýva dávno Babylon
s láskavým súhlasom
jeho neviditeľných predstaviteľov.*

Smrť, ktorá sa volá Strach...

Smrť, ktorú do života prepašoval hriech...

Nie tá, ktorá milosrdne,

Nie tá, ktorá dôstojne,

ako sluha verný,

ľudí k večnu prevádza...

Smrť...

a volá sa strach...

Ale Smrť, čo sa volá Strach!

*Smrť, ktorú sme odkojili
zabúdaním a lakomstvom,
pýchou, slepotou a sebeckom...*

*Smrť, ktorá potichu – neustále
živí v nás „právo“ na najväčší podvod,
a ten znie: „budete ako Boh“...*

*Zaleskli sa jej zuby,
zatiehla kosou, so strašným hrmotom
každým hnátom, každou kosťou
a dnes sa nám predstavila:*

„Ja som Strach...

Budem vaším hosťom...“

*Prerástlo dieťa Babylonu – najstarostlivejší jeho chovanec –
prerástlo a vymklo sa z područia aj tak oklieštenej kontroly,
ktorú samozvaní „bohovia“ už dávno stratili.*

Nad ňou i nad sebou...

Veď i ona chce „žiť“...

*Veď i ona uverila, že nechajú ju „žiť“,
ako cenu – obchod a výmenu – duše,
za pocit – „byť ako Boh.“*

Čo Babylon seje, to Babylon žne...

*Preň už, ale asi len nedostižnou
ostane túžba*

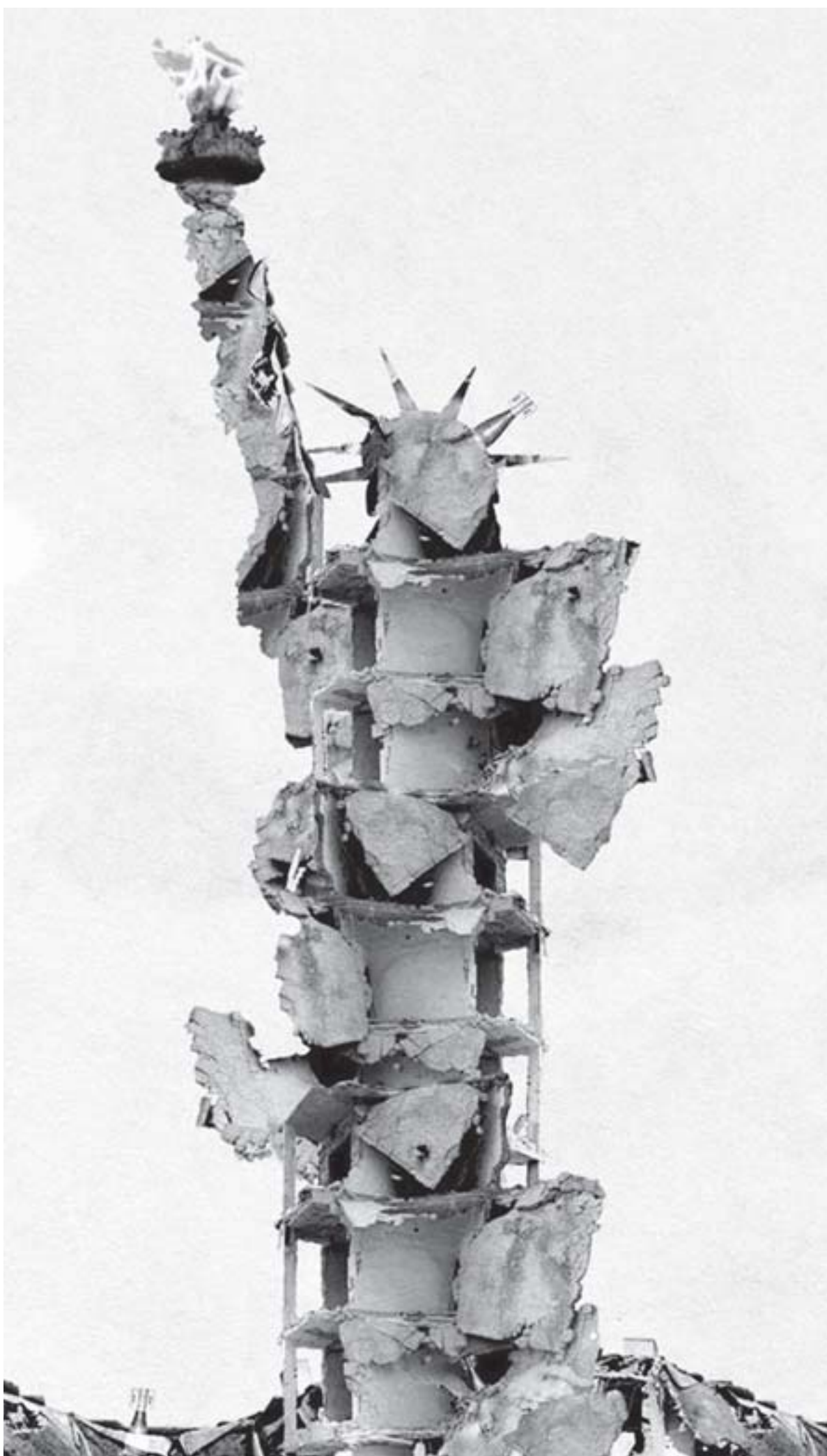
*po tichom priateľovi a nežnom
spoločníkovi, ktorý by ho*

a jeho obyvateľov voviedol do pokoja...

Je tu Strach, je tu Smrť.

V Babylone sa ujala moci...

...Beštia...!!!

*Socha z úlomkov domov v sýrskom Alepe,
symbol odvrátenej strany Sochy slobody, vytvorená zatiaľ vo photoshoppe*

PAVOL ONDRÍK

Český historik Vlastimil Vondruška napísal: „Kedysi bol za vlastizradu trest smrti. Učili ma, že vlastizradou je to, ak by chcel niekto vydať túto zem a jeho ľud nepriateľovi. Pre celú generáciu mojich predkov bola vlastizrada tým nahorším, čoho sa mohol Čech na Čechovi dopustiť. Bolo to rovnaké, ako vraziť bratovi do chrbta dýku. Vychovali ma čudne, lebo všetko to, čo som miloval a v čo som veril, je údajne dnes zlé. Zločinom vlastizrady je dnes vlastenectvo. Dozvedám sa, že táto krajina nepatrí nám Čechom, ale

pomocou revolúcií. Tiahli svetom ako Atila alebo Džingischán. Nikto sa im nepostavil na odpor, a kto sa aj osmelil, dolámali mu ruky, rozbombardovali infraštruktúru, obesili ho či postavili pred medzinárodný súd. Sorosove peniaze, nakradnuté z vreciek miliónov a miliónov ľudí, sa pod rúškom filantropie po odrobinkách stávali prostriedkami na kúpu ľudského svedomia. Vznikali organizácie horlivých mladých ľudí, túžiacich po spravodlivosti, rovnosti, bratstve a zdravej planéte, pripravené v jednom balíku bojovať za bobry aj

O zádrheli

TEODOR KRIŽKA

všetkým, celému svetu. Dozvedám sa, že o svojom osude nemôžeme rozhodovať my sami, ale za nás myslí OSN, NATO, Európska únia, ľudskoprávne organizácie a medzinárodné súdy. Dozvedám sa, že národy, ktoré hospodárili správne, majú svoje bohatstvo odovzdať tým, ktorí hospodárili zle.”

Je jedno, koho autor týchto slov myslel pod eufemizmom krajiny, ktoré hospodárili zle, či Grécko, či Spojené štáty americké. Grécko síce okradli a USA žili na dlh, ale to v tejto chvíli nie je až také podstatné. Dôležité je, že vyšli s pravdou von. Nie sme už suverénne štáty, ČR ani SR, ani nijaké iné štáty, ktoré síce majú volené orgány, parlament, prezidenta, vládu, súdnictvo, armádu, dokonca banku, ktorá si paradoxne ponechala názov „národná”, hoci národná dávno nie je. Všetky banky totiž podliehajú Federálnemu rezervnému systému, ktorý nie je ani národný, ani nepatrí USA, ale je v rukách globalistických klanov.

Dnes je moderné hovoriť o globálnom prediktorevi.

Globalizmus, to je podobná pyramídová hra, akú nám tu predvádzali páni ako Majský, Mojžiš a iní v deväťdesiatych rokoch, ibaže v malom slovenskom meradle. Je to niečo ako svetová kupónová privatizácia, keď vám nakoniec namiesto majetku zostanú dlžoby. Globalizmus, to je likvidácia strednej triedy a vytváranie úzkych klanov finančných oligarchov, existujúcich za nepriestrelnou a nepriehľadnou stenou. Kupujú si politikov, politické strany, ba celé ideologické smery, pomocou najrozličnejších inštitútov a inštitúcií púšťajú svoje mužstvá na hracu plochu a prostredníctvom víťaza uskutočňujú svoje plány. Je im jedno, kto vládne, pretože víťaz po voľbách čoskoro pochopí, ak už taký osvietený do volieb nevstupoval, že je iba ovečka v košiari a že už naňho v budúcnosti nechystali ovčiarskeho psa. A že rozhnevaný ľud zvrhne víťaza? Čo na tom? Aj vlky predsa občas zadrhnú ovcu! To je dopredu zakalkulované do plánov.

Všetko im išlo donedávna ako po masle. Pomocou údernej páste NATO pod velením USA zvrhávali režim za režimom vojensky alebo

za stromy, ale aj za práva žien zabíjať vlastné deti či za práva sexuálne zvrátených osôb.

Keď už majú pocit, že Európa je dostatočne mravne pacifikovaná, náhle pod rúškom utečenectva vpúšťajú na starý kontinent banditov ukrytých v dave. Nič nové pod slnkom. Scenár, ktorý sa už v Európe odohral, keď otvorili nepriateľom brány Madridu alebo Ríma. Ktože tie brány Ríma otváral? No predsa slobodní občania!

Triumfalizmus globalistov nemá hraníc, ale má predsa len drobný zádrhel - Rusko. Ani Rusko však nie je suverénne, aj ono má Centrálnu banku, ktorá nijako nepodlieha ani prezidentovi, ani vláde. Aj ono má lokálnych oligarchov, ktorí nijako nebojú o vlasť či o národ, lebo ich vlasťou je celá planéta a národy sú im ukradnuté. No okrem oligarchov má aj obnovujúcu sa cirkev, uzučku, no mocnú vrstvu vzdelanej a duchovne vyspelej inteligencie, dôstojných pokračovateľov najkrajších stránok filozofickej, teologickej či umeleckej klasiky. Áno, má aj inú tenučku vrstvu, o to však nafúkanejšiu a drzejšiu - vrstvu liberálnych pohŕdačov národom, dejinami a všetkými hodnotami okrem svojich vlastných, a pravdaže okrem hodnôt svojho chleboдаря Sorosa. Existuje v Rusku však aj iná skupina vzdelancov, tiež deliacich si kus z koláča vlastenectva. Sú to ľudia s podivným racionalisticko-okultným chápaním historických súvislostí, prednášajúcich o konci biblického projektu, ktorý spájajú s úžerou, a hlásajúcich zmes kresťanstva a akéhosi árijskeho védizmu. Ono kresťanstvo však nič spoločné s cirkvou, naopak, cirkev upodozrievajú zo šírenia „mrakobesia”. Neprekážajú im nijaké mimozemské civilizácie, v Puškinovi čítajú prorocký odkaz budúcim generáciám a samozrejme veria, že Kristus bol slovanského pôvodu.

Nevedno, odkiaľ sa to všetko odrazu zobralo, či z dielne KGB, či z dielne britskej MI6 alebo inej rozviedky. Možno z dajakej slobodomurárskej lôže, ako to už býva, veď z Ruska pochádzalo všeličo.

Napriek tomu sa zdá, že Fatimská Panna Mária zvíťazí.

Toleruj, nevšímaj si, nakupuj a pracuj!

S rozmachom moderného liberalizmu neustále silnejú hlasy volajúce nielen po odluke cirkvi od štátu, ale aj po odluke kultúry od náboženstva a v konečnom dôsledku aj od morálky. Pokrokoví ľudia, ako liberáli sami seba radi označujú, nadobudli presvedčenie, že hranice v akejkoľvek podobe sú prežitkom, a preto ich treba všade zrušiť. Na konci liberálnej transformácie spoločnosti však nebude sloboda, ako sa nám to snažia nahovoriť. Vrcholným evolučným štádiom liberalizmu je totiž egoizmus. A to je štádium, v ktorom sa nachádza naša spoločnosť v súčasnosti. Ľudia túžia žiť v okamžitom blahobyte a mať

všetko, na čo si spomenú. Len nemnohí si však dokážu uvedomiť, že cesta

k skutočnému šťastiu nevedie cez naháňanie sa za leskom materiálnych snov. A preto s rastúcim vplyvom liberalizmu a jeho hodnôt zákonite rastie aj počet nešťastných ľudí. Rozbíjajú sa rodiny, trhajú sa priateľstvá a sused už ani nepozná suseda. Všetky moderné psychopradne a motivačné semináre sa len pokúšajú nahradiť to, čo ešte nedávno ponúkalo náboženstvo a skutočná, ducha rozvíjajúca kultúra. Fakt, že naša spoločnosť je v morálnom a kultúrnom úpadku priznávajú oba tábory - liberálny, aj konzervatívny.

Príčinu však vidí každý inde.

Liberáli si myslia, že naša spoločnosť upadá preto, lebo sa pridŕža zastaraných hodnôt. Konzervatívne premýšľajúci ľudia vidia príčinu úpadku v tom, že spoločnosť postupne opúšťa staré ideály. Logicky správnejší je zrejme druhý záver, pretože ak v minulosti boli medziľudské vzťahy na srdečnejšej a priateľskejšej úrovni, než na akej sú dnes, tak návrat k týmto overeným hodnotám dáva nádej na opätovné zlepšenie medziľudských vzťahov aj do budúcnosti. Každé opustenie týchto tisícročných hodnôt znamenalo pre ľudstvo skazu a každý návrat

k týmto hodnotám znamenal rozmach.

História je najlepší rozhodca.

Sociálne inžinierstvo založené na prehnanom liberalizme sa nielenže neosvedčilo doteraz, ale s veľkou pravdepodobnosťou sa neosvedčí ani v budúcnosti. Liečiť čoraz väčší morálny úpadok spoločnosti tým, že budeme do nej injektovať ešte viac „liberálneho pokroku“ nepovedie k tomu, aby boli ľudia v spoločnosti šťastnejší a spokojnejší. Keby mohli, už by boli. Ale nie sú. Osobné šťastie je totiž stav mysle a nevyváži ho ani materiálny blahobyt, ani liberálne „slobody“.

Preto stojí za úvahu, či pokrok v

zredukovať len na uniformnú masu konzumentov a zamestnancov bez akejkoľvek duchovnej identity?

Toleruj, nevšímaj si, nakupuj a pracuj! Presne takto bude znieť motto budúcnosti, pokiaľ sa sami nerozhodneme inak.

Kde však začať?

Zaviesť cenzúru na televízne vysielanie, začať nútiť ľudí čítať vážnu literatúru a chodiť do kostola? Sami isto uznáte, že to by bolo v konečnom dôsledku kontraproduktívne. Našou jedinou nádejou je pokúsiť sa zaviesť niečo, čo bude pre ľudí tvoriacich spoločnosť atraktívnejšie ako súčasná pseudokultúra. Na začiatok úplne postačí, ak

na piedestál hodnôt opäť postavíme morálne odkazy, ktoré nám (nie náhodou) zvestuje aj kresťanstvo. Ak nebudeme za nasledovaniahodné vzory stavať ľudí, ktorí stelesňujú úpadkovú krivku života, ale osobnosti, ku ktorým budeme môcť pozerat' s prirodzeným a úprimným rešpektom.

Kde však takéto osobnosti vziať?

Nemá zmysel snažiť sa ich „vytvoriť“ poučovaním druhých. Každý už iste počul vo svojom živote toľko poučení, až dospel k záveru, že je to zbytočné. Jediné, čo má význam, je, aby sa každý z nás snažil byť takýmto nasledovaniahodným človekom. Možno je to vzdialený ideál, ale musíme sa snažiť, hoci aj o nemožné. Aby to možné, čo nakoniec dosiahneme, bolo čo najlepšie. Musíme premýšľať a pracovať tak, aby sme sa nemuseli hanbiť - sami pred sebou, ani pred Bohom.

Ak takto bude uvažovať dostatočný počet ľudí, tak sa svet jednoducho musí stať lepším miestom. Navyše, to dielo, ktoré dá zmysel nášmu životu, dá v končnom okamihu zmysel aj našej smrti. Veď nie nadarmo sa v biblickej knihe Kazateľ píše, že pre človeka niet väčšej radosti, ako radovať sa zo svojich diel. Lebo to je jeho podiel.

MILAN UHRÍK

Inzercia

liberálnom ponímaní je vôbec usilovaniu hodným cieľom.

Takáto situácia je, žiaľ, aj na Slovensku. Rozprávame o porozumení, chceme ho chrániť, ale sami ho častokrát nemáme. Ani v sebe, ani medzi sebou. O tradičné formy kultúry nie je záujem. Kostoly zívajú prázdnotou a ľudia majú pocit, že Boha už nepotrebnú. Väčšina Európanov sa síce považuje za kresťanov, ale len kultúrne. Ich občianskym „náboženstvom“ je však liberalizmus. Mnohí majú doma aj niekoľko televízorov, hoci ich rodinné vzťahy sú v troskách. Síce nadávajú na primitivnosť modernej televíznej kultúry, ale na druhej strane ju sami vyhľadávajú. Vraj za to môžu vysielacie stanice, ktoré im nič lepšie na výber neponúkajú. Vysielacie spoločnosti sa zase obhajujú tým, že ponúkajú len to, po čom je dopyt.

Jeden obviňuje druhého.

Čo však bolo skôr?

Sliepka alebo vajce?

Potrebuje na Slovensku ešte vôbec dôstojnú kultúru a náboženstvo? Alebo nám postačia hodnoty plného brucha? Odlúčime duchovno od štátu a začneme štát riadiť len ako firmu? Skutočne sa chceme

Predaj plášť a kúp si meč!

„Predaj plášť a kúp si meč!“ Tieto Kristove slová (Lk 22,37) sa mi prehánali hlavou, keď som zaregistroval dve potešujúce správy z Latinskej Ameriky. Prvá sa týkala svätorečenia 14-ročného mexického chlapca menom José Sánchez del Rio v nedeľu 16. októbra tohto roku. Bol to mladý cristero, účastník povstania obrancov katolíckej viery proti slobodomurársko-komunistickej Callesovej diktatúre, ktorá pripravila katolíkom krvavý kúpeľ. José poznal v detstve ušľachtilého kňaza a svojho dobrodince zároveň. Neskôr na vlastné oči videl, ako ho brutálne zavraždili vládne vojská. Prihlásil sa k oddielom cristeros ako vľajkonosič a trubač, padol však do zajatia, kde ho nútili k apostáze. On však zostal pevný vo svojej viere. S výkrikom „Viva Cristo Rey!“ skončil roku 1928 na popraviske pod paľbou z pušiek vládných vojakov.

Druhá správa pochádzala taktiež z toho istého kontinentu. Kolumbijci, vďaka Bohu, odmietli v referende 2. októbra tohto roku dohodu medzi vládou a guerillovými marxistickými bojovníkmi z Revolučných ozbrojených síl Kolumbie (FARC) podpísanú v Havane. Medzinárodné slobodomurársko-liberálno-neomarxistické kruhy reagovali so zdesením. V médiách sa objavili

komentáre o „sprisahani katolíckych a protestantských fundamentalistických veriach.“

Prečo kolumbijskí pravoverní katolíci a taktiež protestanti viedli takú urputnú kampaň za jednoznačné „No“ (nie) dohode? V jej texte sa niekoľkokrát vyskytujú výzvy na údajné „zastavenie diskriminácie ľudí LGBTI“, teda homosexuálov, bisexuálov a transsexuálov, čo označil riaditeľ platformy „Spolu pre život“ Jesús Magaña za „satanský útok proti rodine“. Vyzval na celoštátnu modlitbovú kampaň v kostoloch za odmietnutie tejto nemravnej dohody. Podporilo ju mnoho kňazov, aj keď biskupská konferencia zaujala neutrálny postoj a prehlásila, že veriaci nedáva nijaké rady, ako majú hlasovať. Podarilo sa. Dohoda s FARC totiž neznamená nič iné než legalizáciu organizácie komunistických vrahov, ktorí už niekoľko desaťročí terorizujú krajinu, zabíjajú katolíckych i protestantských misionárov a veriace rodiny, unášajú nevinných ľudí ako rukojemníkov, peniaze na vojnu získavajú obchodom s drogami a dožadujú sa uzákonenia potratov a zväzkov osôb rovnakej pohlavia. Dohoda s takýmito zločincami, ktorá by im zaisťovala účasť v parlamente a podiel na moci? Na to sa nedá odpovedať

inak než slovami statočného bojovníka proti nemeckému nacizmu biskupa bl. Clemensa von Galena: „S takýmito ľuďmi, s týmito vrahmi... nemôžeme mať nič spoločné!“

Jasné „No“ Kolumbijcov, predovšetkým konzervatívnych katolíkov, je v tejto pre Cirkev smutnej dobe len oázou radosti dokazujúcej, že autentický katolícky postoj predsa ešte nezmizol. Príklad svätého Josého Sáncheza nezostáva bez odozvy. Avšak v mnohých európskych protestantských a katolíckych modernistických kruhoch kolumbijských veriach za toto hlasovanie rázne odsúdili. (...) Čo je veľmi smutné, jedným z protagonistov dohody bol sám pápež František, ktorý pomáhal sprostredkovať rokovanie v Havane. Keď došlo k podpísaniu, pápež vyslal štátneho sekretára kardinála Pietra Parolina do Kolumbie, aby v Cartagene odslúžil ďakovnú omšu. „Nesmieme pripustiť ďalšie zlyhanie na ceste k mieru a zmiereniu,“ vyzval František Kolumbijcov tesne pred referendum.

Mier s kým? Chcieť ho s každým za akúkoľvek cenu sa rovná kapitulácii. Náš národ s tým má neblahú skúsenosť z doby Mníchovskej dohody roku 1938. Neúnavné modernistické včeličky sa už dlhé desaťročia snažia zbaviť Cirkev bojového ducha a vnútiť jej ducha kapitulantstva pred satanistickými ideológiami pod vznešenými heslami mieru a jeho záchrany. Nepočuli sme to náhodou už v ére Mníchova roku 1938?

Predstavme si, že by sa touto mierovou rétorikou riadili pápež svätý Pius V. a vojvodca Juan d'Aviana pred bitkou pri Lepante roku 1571 alebo pápež bl. Innocent XI., kapucínsky kazateľ bl. Marek z Aviana a poľský kráľ Ján III. Sobieski pred bitkou pri Viedni roku 1683? Čo by asi zostalo zo súdobej kresťanskej Európy? Narodili by sme sa asi najskôr za volania muezína v tieni minaretu, a nie katolíckeho chrámu.

Cirkev potrebuje jednoznačne bojového ducha. Keď počujeme slovo „boj“, netreba hneď myslieť na fyzickú kolíziu a vojnu. Súčasné katolícke kapitulantstvo sa totiž prejavuje najmä rezignáciou na akúkoľvek slovnú obranu katolíckej viery – samozrejme, „v mene mieru a dialógu“. Obhajoba katolíckej pravovernosti, rodiny, nerozlučnosti manželstva a nenarodeného života je nielen pre nepriateľov svätej viery, ale aj pre liberálnych katolíkov „fundamentalizmom, homofóbiou, šírením nenávisťi“ a podobne. Pre nás tradičných katolíkov však bez ohľadu na mienku druhých nestrácajú svoju záväznosť Pánove slová „Predaj plášť a kúp si meč!“ Dnes je obzvlášť potrebný meč slova, pretože práve ten katolíkom citeľne chýba. Meč slova odmietajúceho pseudomierovú rétoriku súčasných neomodernistov vo vnútri Cirkvi, vysokú hierarchiu nevnímajúc, meč slova demaskujúceho herézy šírené z mnohých ambónov, na údajne „katolíckych“ školách a v údajne „katolíckych“ médiách, meč slova

nazývajúceho pravými menami útoky proti rodine a nenarodenému životu.

V susednom Poľsku sa občianskej iniciatíve katolíkov „Stop aborcji“ podarilo pretlačiť návrh na úplný zákaz potratov až do parlamentu. Bohužiaľ, úder prišiel práve od vládnucej strany PiS, ktorá sa verbálne hlási k obrane katolíckych hodnôt. Väčšina jej poslancov hlasovala za odmietnutie pojednávania tohto návrhu, zbabelo sa zľakla výtržnosťami a agresívnymi manifestáciami feministiek a zástankých potratov. Premiérka Szydlová odôvodnila túto kapituláciu taktiež argumentom „nutnosti zachovať mier“.

„Stop aborcji“ sa však nevzdáva a podá tento návrh znovu. Mohutné pochody za život a modlitebné akcie prebehli alebo prebiehajú v Mexiku, v Chile a v ďalších krajinách.

Ak neustúpia títo myšlienkoví dediči chrabrych bojovníkov vo Vendée či mexických cristeros, svätorečenia jedného z nich sme práve svedkami, potom môže dôjsť aj k fyzickému meču, k stretutiu v skutočnom boji.

Ak nám naši nepriatelia – všetci tí genderisti, neomarxisti či mohamedáni napokon onen meč nevnutia – a mnohí z nich budú pochádzať z našich vlastných radov.

Budú to tí, ktorých nazval veľký pápež svätý Pius X. modernistami.

Potom prosme o statočnosť, akú prejavili bojovníci vo Vendée alebo svätý José Sánchez del Rio. Kiež by dal Boh!

RADOMÍR MALÝ

Preložila K. Džunková

Prosba k priaznivcom Kultúry

Veľmi pekne ďakujeme,
že viacerí z vás
reagovali na prosbu redakcie
a podporili vydávanie
nášho časopisu Kultúra.
Prosíme, aby ste nepoľavovali
v ušľachtilom úsilí
a prispeli svojím príspevkom
na číslo účtu vydavateľa Kultúry
v Slovenskej sporiteľni

IBAN

SK6909000000000170427664

Pani profesorka Hrabovec kriticky o časopise Pamäť národa

Pamäť národa je historický časopis vedeckého charakteru. Z tejto jeho podstaty vyplýva, že je a musí byť otvorený rozličným názorom a interpretáciám, ktoré sú prirodzenou súčasťou mnohorakosti vedeckých postojov a vo vzájomnej poctivej konfrontácii vytvárajú priestor, v ktorom sa historická veda približuje k poznaniu pravdy o dejinách.

So znepokojením pozorujem, že sa časopis v ostatnom čase čoraz väčšmi vzdáľuje od tohto profesionálneho a mravného ideálu a sklzá do pozícií obhajcu niektorých jednostranných ideologických pozícií. Smutným spôsobom sa to prejavilo aj v ostatnom čísle časopisu (2/2016).

Toto číslo uverejnilo bez vedomia Redakčnej rady výňatok z referátu Dušana Kováča zo zjazdu Slovenskej historickej spoločnosti v Skalici 11. mája 2016. Autor v ňom hovorí o troch ideológiách,

ktoré spochybňujú postavenie historickej vedy ako vednej disciplíny a bránia objektívnemu historickému bádaniu: o kresťanskej ideológii, komunistickej (boľševickej) ideológii a o nacionalizme. Autor textu tak paradoxne robí spôsobom, ktorý využíva práve ním kritizované boľševické metódy a v ktorom sa snúbi marxistický materialistický, bojovne proticirkevný i protinárodný postoj s rovnako materialistickým liberálno-svetoobčianskym nihilizmom. Paušálnym spôsobom sa napáda kresťanské presvedčenie a pod pláštikom odkazu na nacionalizmus aj národná identita ako prirodzený fundament totožnosti a orientácie človeka v historickom časopriestore, redukujúc obe na ideológiu, chápanú v zmysle jednostrannosti, iracionálnych a propagandistických postupov. Vedome sa tak zároveň ignoruje, že to bolo práve kresťanstvo, ktoré vytvorilo základy samostatného kritického

racionalného myslenia a dalo zrod európskej univerzite a vede ako neoddeliteľných súčastí európskej civilizácie.

Prejavom znepokojujúceho vývoja časopisu Pamäť národa je aj ilustrácia či skôr politická karikatúra na titulnej stránke ostatného čísla, ktorá presahuje historickú kompetenciu periodika a zasahuje do aktuálneho politického diskurzu druhej Slovenskej republiky, a tiež čoraz citeľnejšia cenzúra, ktorá – z očividne mimovedeckých dôvodov – vylučuje už schválené články z obsahu časopisu. Pamäť národa takýmto spôsobom porušuje poslanie Ústavu pamäti národa a základné atribúty jeho časopisu, akými sú objektivita, nestrannosť a vedeckosť.

Za takýto postup nemôžem prevziať morálnu spoluzodpovednosť a musím proti nemu vyjadriť svoj protest.

EMÍLIA HRABOVEC

„Slovenská republika už dnes svoje sviatky neslávi“

Príhovor historika M. Lacka na spomienkovom podujatí k 78. výročiu vyhlásenie autonómie Slovenska v Žiline 8. 10. 2016

V sobotu 8. 10. 2016 sa pri Katolíckom dome v Žiline (dnes sídlo gymnázia sv. Františka) konalo spomienkové podujatie pri príležitosti 78. výročia vyhlásenia autonómie Slovenska. Budovu postavil Katolícky kruh v Žiline v rokoch 1925 – 1926, a keďže mala sálu aj s kinom, ko-nali sa tu rôzne spoločenské podujatia. Ak-iste najvýznamnejším bolo rokovanie vedenia Hlinkovej slovenskej ľudovej strany v kritickom roku 1938. V dňoch 5.-6. októbra 1938 tu najsilnejšia slovenská politická strana rozhodovala o ďalších osudoch krajiny i národa. Vedenie HSES po takmer dvadsaťročnom márnom doprosovaní sa Prahy o poskytnutie samosprávy Slovenska (ktorú mimochodom Slovákom garantoval už prvý prezident T. G. Masaryk v Pittsburskej dohode v máji 1918) usúdilo, že Slováci si musia svoj osud vziať do vlastných rúk. Práve z balkóna tejto budovy Dr. Jozef Tiso 6. októbra slávnostne oznámil naplnenie politického úsilia HSES – vyhlásenie autonómie Slovenska, čo značilo aj zásadný krok k plnému uplatneniu samourčovacieho práva slovenského národa vo vlastnom štáte.

Napriek zásadnému významu autonómie pre ďalší štátoprávny vývoj Slovákov (vznikla slovenská vláda, kreoval sa zákonodárny orgán – Snem Slovenskej krajiny), je 6. október v slovenskej politike i spoločnosti zamlčovaný až ignorovaný. Mimoriadne zákernou formou jeho pamäťového prekrytia bolo „premaľovanie“ 6. októbra v historickom kalendári za Deň Československej ľudovej armády, dnes „Deň obetí Dukly“. V tomto duchu 6. október dnes slávi aj slovenská politika a tzv. slovenské médiá.

Podujatie sa konalo z iniciatívy regionálnej pobočky Slovenského hnutia obrody v Žiline. Na slávnosť boli pozvaní zástupcovia mesta, VÚC,

žilinský biskup, ale aj predstavitelia SNS. Žiaden z nich pozvánku neprijal. Pri pamätnej tabuli sa napokon stretli len zástupcovia národne orientovaných politických zoskupení – LS NS, Spoločne za Slovensko, Slovenskej ľudovej strany a Slovenského hnutia obrody. Organizátor o príhovor požiadal aj historika M. Lacka.

Žijeme v divných pomeroch. Oficiálne máme demokraciu, vládu ľudu. Ľud však isto nevládne. Oficiálne máme slobodu slova, no za vyslovenie pravdy sú ľudia prenasledovaní. Oficiálne žijeme v SR, ale pripomína skôr kolóniu Západu. Slovákovi tu už skoro nič nepatrí. Ani svoje skutočné sviatky SR neslávi. Prečo tu dnes nie sú žiadni ústavní činitelia? Myslia si, že keby nebolo Hlinku a autonomistického hnutia, že by Slováci získali samostatnosť? A že by oni mali dnes svoje posty? Prečo tu nie je biskup? Nebol vari Tiso katolíckym kňazom? Nenarodil sa a nepôsobil na území dnešného žilinského biskupstva? Nebola autonómia vyhlásená v Katolíckom dome? Prečo tu nie sú reprezentanti mesta, okresu, župy? Nezaujímajú ich udalosť, ktorou sa Žilina trvalo zapisala do slovenských dejín? Alebo sa boja? Koho a čoho sa boja? Tzv. demokratickej tlače, ktorá by ich škandalizovala? Ale veď máme predsa slobodu a demokraciu!

Ruka v ruke so strachom ide dnes nenávisť. Voči Slovákom a slovenskej histórii tak ďaleko, že významné medzníky na ceste k národnej slobode, k štátnej samostatnosti, sa nielen ignorujú, ale vyslovene faľšujú. Tak napr. z tzv. historického kalendára slovenského rozhlasu 9. novembra 2015 som sa dozvedel skutočne prevratnú informáciu: prvým slovenským premiérom nebol ThDr. Jozef Tiso, ale JUDr. Milan Čič. No a teraz sa zo všetkých médií i od premiéra SR dozvedám, že Tiso nebol ani len prezi-

dentom. Lebo vraj prvým slovenským prezidentom bol Michal Kováč. Prevratná informácia a pre historikov úplne nová.

Faktom je, že slovenská autonómia, ako aj Dr. Tiso, ktorý jej dosiahnutie oznámil, sú dnes nežiadúci. Rozmýšľam, čo mal Tiso a vtedajšia garnitúra robiť pre to, aby si ich v 2. SR pripomínali. Ak by bol čechoslovakistom, bojoval proti slovenskej autonómii – napr. ako Vavro Šrobár – mohol mať dnes svoje ulice.

Ak by spôsobil odtrhnutie časti južného Slovenska – napr. Košíc – v prospech Maďarska, mal by dnes bustu, či pamätnú tabuľu. Tak ako János Esterházy v Košiciach.

Ak by bol zakladajúcim členom KSC a agentom bolševizmu, mal by dnes sochu v nadživotnej veľkosti pred úradom vlády SR, ako ju tam má Marek Čulen.

Ak by si pripol červenú hviezdu, so zbraňou v ruke bojoval proti Slovenskej republike, za návrat Československa ako partizán, chodili by sa mu ukláňať najvyšší štátni predstavitelia niekoľkokrát v roku. Postavili by mu množstvo sôch a v Banskej Bystrici aj honosné múzeum, do ktorého by nalievali milióny eur a vodili zahraničné delegácie.

Tiso mal však smolu. Mal slovenské cítenie a zmysľanie. A potom, bol katolícky kňaz, čo dnes nevoní. Preto dnes Tiso nemá v SR žiadnu sochu, bustu, ani dôstojný pomník. Nesmie ich mať. Pretože Slovensko dnes nepatrí Slovákom. Miera slovenskosti sa dnes meria Hlinkom a Tisom. Pre našich dnešných pánov – a tiež pre pánov našich pánov – sú však títo dvaja Slováci nežiadúci.

Dožijeme sa toho, že budú raz žiaduci? Dožijeme sa toho, že Slovensko raz bude patriť Slovákom tak, ako to chceli autonomisti na čele s Hlinkom s Tisom?

Po úmrtí exprezidenta M. Kováča 5. 10. 2016 RTVS 2 na jeho počesť odvysielala medailón, v ktorom hovorí o svojom živote a de facto sa lúči s pozemským životom a národu zanecháva svoj odkaz. Pre závažnosť jeho vyjadrení uvediem podstatnú časť, ako ich zachytil režisér medailónu Dušan Trančík. V úvode hovorí o svojej neľahkej mladosti, ako musel pomáhať pri prácach najmä počas žatvy, čo bol v tom čase údel mnohých detí. Pekne sa vyjadril o svojej starostlivej matke, ktorá to mala ťažké,

Potom pokračoval, že neveril, že po vzniku samostatnej Slovenskej republiky sa dostane na čelo štátu. Keď sa stal prezidentom, prišiel spor s I. Lexom, ktorého nechcel vymenovať za ministra vnútra. Situácia sa tak vyostřila, že prezident Kováč mal v NR SR kritický prejav k Mečiarovej vláde, po ktorom vláda padla. Expresident uvádza: „Ja som si neželal pád jeho vlády.“ Prišlo aj na pokus odstúpenia, resp. odvolania prezidenta, ktorý sa kriticky vyjadroval v zahraničí o situácii na Slovensku

Prezident Michal Kováč:

Ja sa považujem za druhého prezidenta, lebo prvý prezident Slovenského štátu bol Dr. Jozef Tiso

lebo vyrastal bez otca, a študovať mohol len vďaka matkinej sestre. Ako vieme, vyrastal v náboženskom prostredí, miništroval a ako 11 až 15 ročný vnímavý študent počas slovenskej štátnej samostatnosti, získal patričné národné povedomie, ktorému ostal verný.

Vyplyva to aj z jeho vyznania, keď povedal:

„Neviem, čomu mám pripísať, že som už ako stredoškólák očakával, že po skončení druhej svetovej vojny sa nejakým spôsobom uchráni samostatnosť Slovenska. Videl som to teda deťskými očami. Ja sa považujem za druhého prezidenta, lebo prvý prezident slovenského štátu bol Dr. Jozef Tiso. Ja som bol presvedčený, že Slovensko v spoločnom štáte s Českom nedosiahne vyššie ciele, lebo ako bankový ekonóm som videl, že sa neinvestuje do Slovenska toľko, aby sa rozdiely v ekonomickej úrovni vyrovnávali. Keď som zistil, že Hnutie za demokratické Slovensko je jediné, ktoré vtedy bránilo samostatnosť Slovenska, čo bola aj moja srdcová záležitosť, tak som mal radosť, že je takéto hnutie na svete. Až neskôr sa ukázalo iným hnutím, než sa javilo na začiatku.“

Expresident pokračoval informáciou o svojej ťažkej chorobe, ktorá mu spôsobuje problémy v chôdzi a vyjadrovaní sa, a postupne začal hovoriť, ako sa zúčastnil rokovaní o zániku Česko – Slovenskej republiky v Brne.

„Mečiar sedel dlhšiu dobu v záhrade s Klausom. Asi jeden a pol hodiny tam debatovali a nás podpredsedov nechali vo vile. Jeden z tých Klausových podpredsedov otvoril otázku: Čo to vlastne vy chcete? On sa pýtal mňa. Odpovedal som, aby sa Slovensko stalo subjektom medzinárodného práva a aby sa uzatvorila s Českou republikou štátna zmluva o zväzku dvoch rovnoprávných štátov. Klaus potom vyhlásil, že – Vy ste za konfederáciu, my sme za funkčnú federáciu a keď nemôže byť ani jedno ani druhé, ja navrhujem, aby sme sa rozdelili.“

a hlavne v SIS. Riaditeľ SIS I. Lexa ho za to kritizoval v správe o SIS v NR SR. Ďalej expresident uvádza: „Až napokon zablala náhoda, že sa objavil prípad Technopol, v ktorom bol aj môj syn.“

Nasledovali amnestie prezidenta M. Kováča pre syna, na ktorého bol v Nemecku vydaný medzinárodný zatykač, a tiež jeho spoločníkov. Po zavlčení M. Kováča ml. do Rakúska zastupujúci prezident V. Mečiar udelil amnestie súvisiace s odľadením.

Expresident hodnotí stav v parlamente nasledovne:

„Morálka je na nula bodov, je stav podľa môjho názoru ťažko udržateľný. Treba otvoriť dvere dokorán, nabrat' nový zdravý čistý vzduch, podať si ruky, ospravedlniť sa národu a spoločnosti a ísť ďalej dopredu.“ Na záver povedal: „Starutí je pekné, keď nie je spojené s veľkými bolesťami, s veľkým utrpením. Človek si uvedomuje koniec života tu na zemi a začiatok nového života. Pre mňa ako veriaceho človeka je toto vyznanie, že svetský život končí a nastupuje večný život.“

Začiatkom októbra sa výrazne zhoršil zdravotný stav M. Kováča st. a 5. októbra sa ukončila jeho životná púť. Dňa 13. októbra 2016 sa uskutočnil jeho pohreb. Štátny pohreb bol dôstojný, za účasti všetkých štátnych predstaviteľov a so všetkými poctami. Záušnú svätú omšu v Dóme sv. Martina celebroidal metropolit arcibiskup Mons. Stanislav Zvolenský, za koncelebrácie s viacerými biskupmi, za účasti rodiny zomrelého, niekoľkých zahraničných predstaviteľov a významných osobností. Išlo o duchovné zhromaždenie, kde sa Cirkev modlí za zomrelého a odporúča ho do blaženej večnosti v kráľovstve nebeskom.

Aj svätá omša prebehla dôstojne, avšak po nej niektoré štvavé prejavy s politickým podtextom, na posvätné pôde chrámu, boli nepatričné. Pri pozeraní televízneho prenosu pomyslel som si, že ani zosnulý prezident, ako kresťan, by iste o také príhovory nestál. RIP.

STANISLAV MÁJEK

Snímka: P. Privalinec

Nedávno sme si pripomínali desiate výročie smrti biskupa Pavla Hnilicu. Opustil toto slzavé údolie 8. októbra 2006 a jeho telesné ostatky ležia v krypte katedrály sv. Jána Krstiteľa v Trnave. Katolícka cirkev i slovenský národ mali v ňom neohrozeného bojovníka za ľudské práva, za dôstojný a slobodný život každého človeka.

Jeho životná púť bola pohnutou drámou plnou prekvapujúcich a udivujúcich udalostí. Čelil mnohým prekážkam a bol vystavený mnohým skúškam. Neraz klesol, občas i padol, no nikdy neostal ležať, ale povstal a pokračoval cestou, o ktorej bol presvedčený, že je správna. Keď som sa ho (ako jeho životopisec) pýtal, ako to mohol všetko prekonať, zvykol odpovedať slovami sv. Pavla: Omnia possum in eo qui me confortat – všetko sa dá vykonať v tom (t. j. v Kristovi), ktorý ma posilňuje.

Ako syn chudobných rodičov, po dokončení základnej školy berie do ruky čakana a lopatu a tvrdou prácou na stavbe ciest začína svoju životnú kariéru ako robotník, ktorému jeho túžba po kňazstve ostáva iba nesplneným snom. Ale Kristus, ktorý ho povolal do svojich služieb, zariadil veci tak, že o 15 rokov neskoršie je už vysvätený za kňaza a tri mesiace po kňazskej vysviacke – dňa 2. januára 1951 – tajne vysvätený za biskupa. Vtedy ešte nemal ani 30 rokov, takže bol vekom najmladší biskup v kresťanstve.

Bol biskupom prenasledovanej cirkvi, ktorú násilnícky komunistický režim chcel ovládnuť a urobiť z nej jeden z poslušných nástrojov svojich zákerných úmyslov. Vo vedomí vážnosti a zodpovednosti svojho úradu Pavol Hnilica odvážne koná služby, ktoré v očiach prenasledovateľov boli velezradou a trestali sa dlhoročným žalárom, v niektorých prípadoch aj trestom smrti. V decembri 1951 je okolnosťami prinútený opustiť Slovensko a hľadať azyl v zahraničí. Ale ani tam neprestáva jeho činnosť pre duchovnú a materiálnu pomoc Cirkvi, trpiacej pod nadvládou ateistického režimu.

Nepracoval nadarmo. Dnes už niet pochýb, že mnohostranná pomoc, ktorú biskup Hnilica Cirkvi poskytoval a modlitby i utrpenia veriacich duší na oboch stranách železnej opony, ktoré z jeho iniciatívy boli vysielané k Bohu na tento úmysel, prispeli svojím podielom na zrútenie sa neľudského systému, ktorý chcel vykoreniť, čo Boh zasial do ľudských sŕdc. Na zrútenie sa komunistickej tyranie v Strednej Európe v roku 1989, ktoré sa udialo bez prelievania krvi a bez zásahu zvonka a ktoré nikto zo svetských politológov a prognostikov nečakal, pozeral biskup Hnilica ako na Boží zásah do dejín ľudstva. Videl v ňom odpoveď na modlitby tých, čo neprestali veriť v zázraky.

Padol hanebný Berlínsky múr, zdvihla sa železná opona, ktorá tak neprirodzeno oddeľovala jednu časť kresťanskej Európy od druhej. Biskup Hnilica sa mohol po 38 rokoch vrátiť do rodnej vlasti. Predstavoval si, že bude môcť pomáhať liečiť rany, z ktorých sa bude oslobodená Cirkev zotavovať. Bol ochotný vložiť všetky svoje sily a skúsenosti do tohto ozdravovacieho procesu dorážanej Cirkvi a spoločnosti.

Bohužiaľ, jeho odhodlanie sa nestretlo všade s pochopením. Najviac ho zabolalo, že nenašiel dost' porozumenia tam, kde by to bol najviac očakával: v radoch biskupskej konferencie Slovenska. Nadviazal plodnú spoluprácu a mal veľmi dobré a úzke vzťahy s biskupom Korcom, Sokolom a Kojnokom. Našli sa však aj takí biskupi, ktorí hľadeli na jeho činnosť s podozrením, odsudzovali jeho aktivity a pripisovali mu zámyery, aké mu vždy boli vonkoncom cudzie. Išlo to tak ďaleko, že v októbri 1997 predseda Biskupskej konferencie Slovenska poslal biskupovi Hnilicovi list, v ktorom kritizuje jeho pôsobenie na Slovensku a píše mu: „Slovenskí diecézni biskupi Vás žiadajú, aby ste pri príchode do ich diecéz oznámili miesto a spôsob Vášho pastoračného účinkovania.“

Keď ma biskupov blízky spolupracovník, nebohý Šebastián Labo, oboznámil s obsahom tohto listu, nechcel som veriť vlastným ušiam.

Povedal som mu, že mi to pripadá ako postkomunistická verzia „štátneho súhlasu“, bez ktorého kňaz nemohol a nesmel konať to, čo bolo zmyslom a podstatou jeho kňazského povolania.

Biskup Hnilica nerád rozprával o tom, ako pomáhal a komu pomáhal, koho podporoval a v akej forme. Je však isté, že počet ľudí, ktorým pomohol a počet projektov, ktoré by sa bez jeho podpory neboli uskutočnili, je oveľa väčší, než je verejne známe. Pomáhal, kde mohol, ale osobitné miesto v jeho srdci malo Slovensko a Slováci. Jeho záujem o Slovensko sa neobmedzoval iba na náboženský život a duchovnú pomoc. Aby som poukázal na rozsah jeho činnosti vo vzťahu k Slovensku, odcitujem dokument z pražského Archivu bezpečnostných služieb (Fond H, signatúra H-530), ktorý odhaľuje šírku jeho záujmov. Je totiž známe, že jeho aktivitám venovali veľa pozornosti aj orgány Štátnej bezpečnosti. V roku 1971 poslali

Správa: Záujmy cirkevnej emigrácie o dianie na Slovensku, najmä získavanie súhrmných správ o politických, hospodárskych a kultúrnych otázkach.

Schôdzka s agentom konaná: 6.9.1971

Popis udalostí sa stal: 23.8 – 25.8.1971

Agent Stano podal správu o rozhovoroch s biskupom Hnilicom, počas pobytu v Rumunsku a MLR v dňoch 23.8 – 25.8. 1971:

V niekoľkohodinovom rozhovore a v kratších rozhovoroch počas stretnutia sa snažil Pavol Hnilica získať pokiaľ možno najviac informácií o súčasnom živote na Slovensku a to z hľadiska:

a. spoločensko-ekonomického,

b. vedeckého,

c. kultúrno-politického,

d. náboženského.

Bolo vidieť, že je o pomeroch na Slovensku veľmi dobre informovaný a jeho otázky mali charakter doplnovania a spresňovania

ruchu. Aj Maďarsko je vraj na tom už lepšie ako Slovensko, hoci okrem Budapešti a Balatonu nemôže ponúknuť takmer nič. Na Slovensku sú veľké atrakcie – hory, kúpele, hrady, zámky, kultúrne pamiatky, krásna príroda, historické miesta – ale bez dostatočnej reklamy a vybavenosti.

b. Na poli vedy: viac vystupovať ako slovenskí vedci vo svete, viac publikovať v zahraničí. Mnoho slovenských vedeckých prác publikovaných doma ostáva vo svete celkom neznámych. Česi, Poliaci, Maďari sa presadzujú v zahraničí oveľa viacej. Chyba je možno aj v SAV, že sa sama dost' nepropaguje. Zvlášť úspešnú slovenskú medicínu skoro svet nepozná.

c. Na poli kultúrnej politiky: viac vydavateľskej činnosti, preklady slovenských diel do svetových jazykov. Slovenskú hudbu (Cikker, Suchoň, Moyzes). Ľudové umenie (SLUK), výtvarné práce (Fulla, Hložník, Benka,

Pred desiatimi rokmi zomrel biskup Pavol M. Hnilica (1921-2006)

za ním svojho agenta, ktorého krycie meno bolo STANO. (Jeho identitu sa nepodarilo definitívne zistiť. V povestnom Cibulkovom zozname spolupracovníkov ŠtB je vyše 40 agentov a spolupracovníkov ŠtB s týmto krycím menom). Tento „Stano“ sa s ním stretol v Maďarsku a v Rumunsku v dňoch 23. – 25. augusta 1971. Pravdepodobne to bol kňaz, ktorý získal dôveru biskupa (čo nepredstavovalo nijaký problém, pretože biskup Hnilica bol otvorený voči každému návštevníkovi). S biskupom strávil agent tri dni a mal s ním niekoľko stretnutí. Svoje „poznatky“ predložil príslušnému „riadiacemu orgánu“, a tak sa zachovali aj pre budúcnosť.

Dokument, ktorý v plnom rozsahu nasleduje nižšie, jasne naznačuje, čo všetko v roku 1971 ležalo biskupovi Hnilicovi na srdci, kde všade bol ochotný pomáhať. Konkrétne mu išlo o zriadenie samostatnej slovenskej cirkevnej provincie, o obnovu chátrajúcej bohosloveckej fakulty, o stavbu kostola sv. Cyrila a Metoda v Bratislave, o širšiu publicitu Slovenska v zahraničí, o návrat kultúrnych a umeleckých pamiatok z Maďarska a Česka, o umožnenie akademického štúdia na západných univerzitách a podobne.

Operat. pracovník: Kpt. Daňo

Č. zväzku: 20

Krycie meno: Stano

Číslo jednice: VS – 8304/20-71

informácií, ako aj previerku mojich poznatkov, resp. názorov na veci, na ktoré sa pýtal, a síce:

a. - spokojnosť ľudí u nás so životnou úrovňou, mzdami a zásobovaním,

- dosiahnuté úrody poľnohospodárskych plodín,

- otázka pracovných síl v horských oblastiach, ich odchod na Ostravsko,

- presuny 15-ročného dorastu zo Slovenska do Čiech – či sa nedá zamedziť a postarať o takú industrializáciu Slovenska, aby zostal slovenský dorast na Slovensku,

- Výstavba spracovateľského priemyslu, odborných škôl, internátov pre mládež a pritom spracovať vlastné suroviny na Slovensku, ako napríklad drevo – drevopriemysel. Perspektívne plány na tomto úseku, či nie sú závislé od federálnych plánov RNHP

- Ako je to s perspektívami rozvoja cestovného ruchu na Slovensku. Vraj na vyslanectvách a konzulátoch ČSSR skoro všade vo svete sú propagačné materiály len z českých zemí: Praha, Karlove Vary, Mariánske Lázně, prípadne Krkonoše. Ale materiály o Piešťanoch, Trenčianskych Tepliaciach a ďalších kúpeľoch na Slovensku sú úplne neprístupné. Máme vraj veľké obmedzenia pre možnosti cestovného ruchu. Treba sa poučiť od Bulharska, Rumunska a Juhoslávie – čo sa dá získať v cestovnom

Kulich, Trizuljak a ďalší) majú svetovú úroveň, ale viac ich treba propagovať. Vystupovať ako slovenské umenie.

d. Z hľadiska náboženského: kto dnes predstavuje najviac protináboženských bojovníkov. Chcel vedieť mená osôb, kto sa skrýva za článkami v Pravde, ktoré napadli aj jeho (Hnilicu), vraj veľmi nespravodlivo.

Osobne vraj nevie, či sa má brániť a ako na napádania v našich novinách, kde mu privlastnili výroky a autorstvá článkov, ktoré nikdy nepovedal, ani nenapísal. On vraj k emigrácii nikoho nikdy nenavádzal, naopak, presviedčal aj po auguste ľudí, aby – ak sa môžu – sa vrátili späť domov. Aj študentov a pod., čo chceli emigrovať, odhovárať od toho.

Sám vraj sa chce vrátiť domov. Chcel by len vedieť, za čo by ho postavili pred súd, aj by sa nechal súdiť, ale musel by mať záruku, že ide o spravodlivý súd, ktorý by akceptoval aj obranu, pripustil svedecké výpovede a nebol vedený tendenčne, ako v období deformácií právnicka. Osobne sa domnieva, že Dr. Husák po vlastných životných skúsenostiach by nepripustil také deformácie, ktoré by ďalej mohli poškodiť dobré meno súdnictva, štátnej správy a samej KSČ. Vidieť to vraj na prípade Dubčeka, ktorého nepostavili pred súd. Pritom sa pýtal na jeho (Dubčekov) osud a postavenie v súčasnosti.

(Pokračovanie na 9. strane)

Tradične v mesiaci október Kysucká knižnica v Čadci venuje týždeň Festivalu duchovnej tvorby JURINOVA JESEŇ. Nebolo tomu inak ani v tomto roku. Týždeň plný zaujímavých podujatí z každej oblasti umenia, ktorý sa konal od 10. do 14. októbra 2016, pripravili Kysucká knižnica v Čadci a Žilinský samosprávny kraj, s hlavným partnerom – Fondom na podporu umenia a spoluorganizátormi: Obcou Klokočov, Mestom Turzovka, Farnosťou Turzovka a Farnosťou sv. Bartolomeja Čadca - Mesto.

Festival bol zahájený v Kysuckej knižnici v Čadci v pondelok 10.10.2016 vernisážou výstavy výtvarnej a ilustračnej tvorby Lubice Suchalovej Harichovej. Výstava známej slovenskej výtvarníčky, ktorá potrvá do konca októbra, nesie názov „Farebná viera“. Po slávnostnom otvorení výstavy, na ktorej sa zúčastnili deti a mládež základných škôl z mesta Čadca, sa s touto výtvarníčkou konala v priestoroch knižnice beseda s malými tvorivými dielňami. V pondelok bola zároveň sprístupnená výstava najzaujímavejších kníh, ktoré vyšli v Karmelitánskom nakladateľstve.

V utorok 11. 10. 2016 Kysucká knižnica v Čadci v spolupráci s Kultúrnym a spoločenským centrom v Turzovke pripravili pre deti a mládež mesta Turzovka besedy so spisovateľom Ladislavom Hrubým pod názvom „Amulet, dvojzubec a Hviezdy univerza“ a vo večerných hodinách v spolupráci s Farnosťou sv. Bartolomeja Čadca - Mesto a Rehoľným rádom kapucínov netradičnú sv. omšu, po ktorej vystúpila gospelovo-folková skupina Kapucíni & Stanley.

Do Kysuckej knižnice v Čadci 12. 10. 2016 v doobedňajších hodinách zavítala spisovateľka sr. Damiána Baginová. Beseda s rehoľnou sestrou, náboženskou spisovateľkou, učiteľkou, autorkou literatúry pre deti a mládež, ktorej knihy vydávajú renomované slovenské vydavateľstvá, vyvolala netradične veľký záujem detí a mládeže.

Poobedňajšie hodiny v Kysuckej knižnici v Čadci boli venované významnej osobnosti kysuckého literárneho života – Martinovi Kolembusovi. Podujatie, oživené spomienkami na tohto kysuckého básnika, horára a poľovníka, rezbára a dobrosrdečného človeka, sa zúčastnili významní predstavitelia obce Lodno: pani starostka Alžbeta Suriaková, spisovateľ Dušan Míkolaj a ďalší priatelia a známi, ktorí spoločne Martina Kolembusa uviedli do Kysuckého literárneho panteónu.

Vo štvrtok 13.10.2016 sa v Kysuckej knižnici stretli s odbornou porotou na vyhodnocovanom seminári vybraní účastníci 12. ročníka Celoslovenskej literárnej

Jurinova jeseň po dvanásty raz

súťaže duchovnej tvorby v kategóriách poézia a próza.

Večer sa konal tradičný „Galavečer Jurinovej jesene“. Na úvod odznela premiéra jedinečného hudobného diela, ktoré zanechalo hlboký zážitok v každom účastníkovi podujatia. Významný hudobný skladateľ Pavol Krška, okrem iných ocenení akj nositeľ Ceny Fra Angelico, zhudobnil básne z básnickej zbierky Teodora Križku Skorocely pre soprán a tenor. Na podujatí odznelo toto výnimočné dielo v podaní Antónie a Jozefa Gráfovcov v sprievode klavíra, na ktorý hrala Jelena Holá.

Súčasťou „Galavečera“ bolo aj slávnostné odovzdávanie ocenení víťazom 12. ročníka Celoslovenskej literárnej súťaže duchovnej tvorby v kategóriách poézia a próza a „Večerné dialógy pod lampou“ s nezabudnuteľnou Hildou Michalíkovou.

Vyhodnotenie Celoslovenskej literárnej súťaže duchovnej tvorby v kategóriách poézia a próza je základným podujatím celého festivalu. Ako každoročne, aj tento rok bol o súťaž veľký záujem. Do literárnej súťaže zaslalo svoje práce 51 súťažiacich v kategórii poézia a v kategórii próza súťažilo 36 súťažiacich. Práce posúdila odborná porota, ktorá pracovala v zložení:

predseda – Teodor Križka, členovia – Katarína Džunková a Ján Gallik. Odborná porota po vzájomnom rokovaní navrhla udeliť ocenenia týmto súťažiacim:

Cenu Jána Harantu, ktorá sa udeľuje po druhýkrát a je určená pre kňaza, príj. rehoľníka alebo rehoľníčku, ktorý sa svojimi prácami v kategórii poézia umiestnil najlepšie, bola ocenená sestra Lucia Česáková, OSsR. Cenu udelilo Mesto Turzovka spoločne s Farnosťou Turzovka.

Cenu Pavla Hrtusa Jurinu v kategórii poézia, ktorú udeľuje Kysucká knižnica v Čadci, obdržal za svoje básne Marek Sopko, študent nitrianskeho seminára. Na druhom mieste sa umiestnil vdp. Pavol Ondřík, farár v Likavke, a na treťom mieste obstáli traja súťažiaci: Gabriela Grznárová, Peter Šipoš, Adam Mihalčín za básne Amatér. Na Čestné uznania v kategórii poézia boli navrhnutí: Ján Mičuda, Terézia Borovičková, Zuzana Martišková, Pavol Kall, Anna Vodičková za básne V katedrále, Mária Šujaková za básne Solveig, Kristína Ondrkálová, Mária Krajčová, Lidka Žáková, Richard Senček, Daniela Babjaková, Ludovít Farkaš, Mária Kováliková.

Cena Pavla Hrtusa Jurinu v kategórii próza bola udelená Jozefovi Páleníkovi. Odovzdala ju starostka obce Klokočov

pani Veronika Haferová. Na druhom mieste sa so svojimi poviedkami umiestnil Branislav Valkovič a na treťom Jozef Kottra. Čestné uznania v kategórii próza dostali: Ján Vaník, Dominika Chrastová, Monika Kubričanová, Marianna Ibrahimí, Dominika Gogová, Ludovít Farkaš, Zuzana Martišková, Pavol Kall, Soňa Behúňová, Danica Jančárová, Miroslava Florková, Emília Molčániová, Magdaléna Martišková.

V piatok 14.10.2016 sa v Kysuckej knižnici v Čadci konal odborný seminár „Kresťanstvo a slovenská literatúra“ s odbornými príspevkami Teodora Križku – básnika, šéfredaktora časopisu Kultúra, Jána Gallika – literárneho vedca a Pavla Holeštiaka – spisovateľa a zakladateľa tradície Pavla Hrtusa Jurinu.

Po skončení seminára sa účastníci Jurinovej jesene vybrali „Po stopách exilového spisovateľa Pavla Hrtusa Jurinu a kňaza a básnika Jána Harantu“. Na tejto ceste sa zastavili pri pamätnej tabuli umiestnenej na budove Gymnázia v Turzovke, ktorá je venovaná obom osobnostiam. Tu ich privítala riaditeľka gymnázia pani Eva Lejtrichová so študentmi a prednesom básní vzdali hold a úctu obom literátom. Spomienková cesta pokračovala na cintorín pri Kostole Nanebovzatia

Na snímke vdp. Pavol Ondák

Na snímke dole: Víťaz Jurinovej jesene v kategórii poézia Marek Sopko, študent RKCMBF UK v Nitre

Na vedľajšej strane hore ocenení účastníci súťaže na spoločnej fotografii s predsedom poroty, básnikom Teodorom Križkom

Na snímke uprostred básnik Teodor Križka a hudobný skladateľ Pavol Krška v spoločnosti manželov Gráfovcov, ktorí interpretovali zhudobnené verše Teodora Križku Skorocely

Na vedľajšej strane dole manželka Antónia a Jozef Gráfovci

Panny Márie v Turzovke, kde pri hrobe kňaza a básnika Jána Harantu pietnu spomienku dôstojne pripravil vdp. Mons. Jozef Hrtús a členovia speváckej skupiny Konvalinka pod vedením Jozefíny Dlhopolčekovej. V Klokočove privítala účastníkov Jurinovej jesene pri pamätnej tabuli Pavla Hrtusa Jurinu starostka obce Veronika Haferová s folklórnou speváckou skupinou Klokočov. Účastníci aj tu položili kvety k pamätnej tabuli a vzdali spoločne poctu významnému slovenskému exilovému spisovateľovi Pavlovi Hrtusovi Jurinovi.

Všetky podujatia sa mohli úspešne realizovať vďaka finančnej podpore z verejných zdrojov Fondu na podporu umenia, spolufinancovania Žilinským

samosprávnym krajom, vďaka aktívnej účasti spoluorganizátorov: Obce Klokočov, Mesta Turzovka v zastúpení zástupkyne primátora Vierky Belkovej, Farnosti Turzovka, Farnosti sv. Bartolomeja Čadca – Mesto, vďaka sponzorom: Kysucké pekáre Vilija, Bukov – Veľkosklad ovocia a zeleniny. Ďakujeme za ústretovosť mediálnym partnerom: Kultúre – dvojtyždenníku závislému od etiky, Tlačovej kancelárii Konferencie biskupov Slovenska, Kysuciam, nezávislému týždenníku Ky-sučanov, Kysuckým novinám MY, Kysuckému večerníku, Kysuckej televízii, TV LUX.

JANKA MUDRÍKOVÁ
Kysucká knižnica v Čadci

Kráľovnine tajomstvo

*Je deň a rieky hladia ostré hrany skál.
A d'ateľ vyťukáva morzeovku srdc.
Sme my a bublajúci samovar,
a ten sneh ešte od Vianoc.*

*Uhlíky vyspevujú piesne o zime.
Maľujem v tvojej dlani ako majster mráz.
Pijeme iskry tancujúce vo víne
a už to horí piesňou ohňa v nás.*

*Spálime bezo zvyšku všetky stopy rozumu.
Ved' zaľúbeným horí najlepšie.
Až stíchne, nasadím ti bielu korunu,
princ bude celkom namieste.*

*Ja nie som boh, ty nie si bohyňa.
No stvorili sme život, čo nás s láskou objíma.*

Vlny času

*Čo je diaľka? Prázdno medzi dvomi bodmi.
I tma, svetlo unesené večerom.
A kým Slnko polia zlatom neoplodní
som chudák, len slovo dusiace sa pod perom.*

*Hoc si ďaleko a medzi nami tupé prázdno,
smutnejšie než čierno-biely sen.
Šťastie vrtkavé mi na kolená spadlo,
uzdravil ma tvojich perí purpurový lem.*

*Ach, Ty lekár beznádejných prianí,
modli sa, krič, žiadaj, aby čas
žehnal krokom neskúsených laní.
Nech požehná roky zakuklené v nás.*

*Čas je iba nitka medzi prstami.
Sme len my a sladké prázdno pod nami.*

Nedeľné popoludnie

*Vstúpila do môjho ticha,
s pokojom, ako Monetova záhrada.
Napínala struny zatrpknutého mnícha
a tancovala na jej strane zrkadla.*

*I ja, ten slepec, napil som sa z farby
a pochopil som zákon hudby našich sfér.
Láska nie je: má dať - dal mi,
nie iba čísla maľované na papier.*

*Láska je sladká strata ziskov.
Láska je pokoj, kam sa vracia márnratný syn.
Je to, hľa, slnko nad ihriskom
a z hrude vypustený biely džin.*

*Vstúpila si do môjho nedeľného ticha.
Niet Moneta viac, slepca ani mnícha.*

MAREK SNOPKO
Víťazné verše 12. ročníka Jurinovej jesene

(Pokračovanie z 5. strany)

O jeho (Hnilicovej) účasti na Svetovom kongrese Slovákov mi povedal, že ta musel ísť ako oficiálny delegát na obe časti, t. j. na vedeckú konferenciu o dejinách a vývoji Slovákov doma i v zahraničí, ktorá sa konala oddelene od Kongresu – aj za účasti cudzincov, zvlášť vedeckých pracovníkov, historikov a pod. Tu sa zúčastnil aj Rudolf Habsburg z Paríža. Proti jeho účasti protestovali tri skupiny.

a. Slovenský ústav Cyrila a Metoda v Ríme s kolektívom kňazov pod vedením prof. M. Lacka;

b. Dr. Emanuel Böhm, bývalý poverenik a vodca Slovákov v Maďarsku a Dr. Jozef Staško s ďalšími z New Yorku;

c. Dr. Juraj Slávik, príslušník česko-slovenskej emigrácie.

Čo sa týka jeho osobne (Hnilicu), biskupa Grutku a ďalších kňazov, zastávali stanovisko, že nechcú byť zvolení do nijakej funkcie, najmä nie do predsedníctva, aby tým nedali zámenku na poukazovanie o tzv. politickom katolicizme. Ostali iba členmi tzv. Duchovnej rady, kde sú zastúpení i predstavitelia ostatných cirkví, v ktorých sú Slováci, teda evanjelici, gréckokatolíci, kalvíni a pod. Dr. Jozef Kirschbaum najprv s tým nechcel súhlasiť, ale potom vec vysvetlili Štefanovi Romanovi aj ostatným, a tak sa stalo vraj dobre, že ich nikto nemôže stavať do jedného radu s Paučom a Ďurčanským, ale ani s Frašťackým, alebo Löblom a pod.

V ďalších rozhovoroch ma požiadal o rozličné iné veci, ktoré uvádzam v závere.

V otázkach na jednotlivcov sa ma dopytoval, či som sa stretol s Františkom Bielikom, Jánom Murínom a ďalšími.

Sám potom rozprával o svojich cestách po Kanade, USA, Brazílii, o stretnutiach so Slovákami, o tom aké silné pozície majú Slováci nateraz vo Vatikáne, v Kanade, na rozličných univerzitách a vysokých školách vo svete a pod.

Záver z týchto rozhovorov možno zhrnúť do nasledujúcich úloh, ktoré sa majú podľa jeho požiadania realizovať:

1. Nájsť formu k informovaniu straníckych a vládnych činiteľov na poli kultúrnej politiky o postavení

Pred desiatimi rokmi zomrel biskup Pavol M. Hnilica (1921-2006)

Slovákov mimo územia Slovenska, a tak prispieť aspoň k čiastočnému riešeniu ich národných záležitostí, kde žijú vo väčšom počte, a to najmä v Maďarsku, Rumunsku, Juhoslávii,

NSR, Poľsku, Čechách a na Morave.

2. Nájsť formu k informácii, ale aj k získaniu názorov na ustanovenie slovenskej cirkevnej provincie-arcibiskupstva, ako dovŕšenie osamostat-

nenia sa Slovenska po 1100 rokoch;

3. Zistiť situáciu a informovať sa, ako stojí otázka návratu národných kultúrnych pamiatok, ktoré boli odvezené

a. Do Maďarska pred rokom 1918

b. Do Čiech pred rokom 1939

c. Do Maďarska pred rokom 1945; najmä prečo sa netlačí na Maďarov, aby splnili podmienky Trianonskej dohody a Parížskej mierovej zmluvy o návrate týchto hodnôt na Slovensko.

4. Zistiť situáciu okolo stavebného povolenia pre kostol sv. Cyrila a Metoda (i ekumenický) v Bratislave.

5. Informovať, že po ustanovení provincie, cirkevné pamiatky spravované diecéznymi v Maďarsku musia byť na Slovensko vrátené.

6. Zistiť situáciu, či by bolo možné prijať devízové prostriedky na nutnú opravu Cyrilo-metodskej teologickej fakulty a jej zariadení – najmä internátu pre bohoslovcov, kde žijú vraj pod úroveň ostatných študentov (kúpelne, sprchy, sociálne zariadenia, klubovne, te-locvične a pod.)

7. Zistiť, či by slovenské vydavateľstvá aj mimo Spolku sv. Vojtecha – napríklad Tatran, Obzor a pod. – neboli ochotné vydávať vo väčšom náklade knihy politicky

nezávadné z hľadiska socializmu aj pre zahraničných Slovákov za protihodnotu v devízach na objednávku zo zahraničia. Išlo by o vydávanie niektorých vedecko-populárnych kníh.

Pokus o tlačenie a vydávanie náboženskej literatúry. Umelecké publikácie i s cirkevnou tematikou (ako boli publikácie Pavol z Levoče, Slovenské gotické kostoly a oltáre a pod.) i pre propagáciu Slovenska a jeho kultúry vo svete.

8. Zistiť, aké sú názory na umožňovanie využívania rôznych zahraničných štipendií pre vysokoškolákov na jazykové kurzy a rôzne špecializácie na svetových vysokých školách, pri čom by sa zabezpečila výchova i morálne pôsobenie k ich návratu na Slovensko.

9. Pokúsiť sa o stretnutie s Dr. Júliusom Gábrišom, ordinárom v Trnave – priamo, alebo cestou Bagina, či prof. Martinca a dohovoriť s ním možnosti stretnutia s Hnilicom, najradšej v Ríme, alebo vo Viedni, inak ale i možnosti stretnutia v Maďarsku, Rumunsku, prípadne v Bulharsku (Správu podať čo najskôr do Ríma). Pri stretnutí Gábriša s Hnilicom by sa malo jednať o nasledujúce otázky:

Biskup Pavol Hnilica s autorom článku Františkom Vnukom

a. Ustanovenie samostatnej slovenskej cirkevnej provincie

b. Otázka trnavsko-bratislavskej diecézy

c. Otázka národnostná – práva národnosti na Slovensku vo veciach cirkevných. Hnilicove rokovania s maďarskými biskupmi a práva Slovákov v ich diecézach (Ostrihom, Eger, Miškovec atď.)

d. Výstavba kostola Cyrila a Metoda v Bratislave

e. Generálna oprava budovy Cyrilo-metodskej fakulty v Bratislave, internátnych zariadení

f. Vydavateľská činnosť Spolku sv. Vojtecha.

10. Zadovážiť práce Dr. Gustáva Husáka o SNP ako aj jeho spomienky a pod. Postupne poslať do Ríma.

11. Zaslať prameňové doterajšie práce historického a vlastivedného charakteru na Ústav sv. Cyrila a Metoda do dokumentácie.

12. Objednať na nižšie uvedené adresu nasledovné časopisy: Nové slovo, Život, Pyramidu, Smenu na nedelňu, iné časopisy podľa výberu prameňa.

13. Zaslať všetky zaujímavé knižné publikácie s historickou, vlastivednou alebo filozofickou tematikou pre Slovenský ústav Cyrila a Metoda v Ríme. Aj skriptá – Slovenčina pre cudzincov.

14. Zaslať do Ríma diafilm z cesty po Rumunsku na ďalšie spracovanie a rozmoženie obrázkov.

Korešpondenciu viesť na adresu: Giancarlo SMANIO, Via Monte Santo 14/Int. 5, Roma.

Dohovorené krycie meno prameňa pre písomný styk, ako heslo pre odkazy: Paul HOFMANN.

STANO

Vyhodnotenie:

A. Správa pojednáva o záujmoch cirkevných kruhov o dianie v Č-SSR, najmä so zreteľom na Slovensko, pričom u týchto sa zreteľne prejavujú separatistické snahy. Napriek tomu, že sa navonok cirkevná emigrácia snaží distancovať od politického diania, je zrejme, že sa plne zapája do podvratnej činnosti proti Č-SSR. V styku s našimi občanmi týchto vytlačujú na pomery u nás v záujme detailného poznania situácie na jednotlivých úsekoch politického, hospodárskeho a kultúrneho života u nás. Ďalej sa snažia nadväzovať styky s rôznymi osobami zo Slovenska, ako i jednotlivými inštitúciami, cez ktoré získavajú rôzne písomné materiály z Č-SSR.

B. Spáva dokumentovaná nebola, až na styk prameňa s Hnilicom, vid' diafilm.

C. V spolupráci s 3. odd. II. odboru bude dohodnutý postup k návšteve STANA u Gábriša, ako aj k rozpracovaniu Hnilicu a Lacku.

D. Správu možno považovať za pravdivú, nakoľko STANO požíva Hnilicovu dôveru. Získané poznatky pojednávajú o nepriateľskej činnosti cirkevnej hierarchie voči Č-SSR.

Poznačil: kpt. Daňo

S obsahom a navrhovanými opatreniami súhlasím

Mjr. (nečitateľný podpis), náčelník 2.odd. II. odb.

Biskup Pavol Mária Hnilica skutočne veľa dobrého urobil pre tripiacu Cirkev a veriaci ľud na Slovensku. Patrí mu za to vďaka všetkých nás.

Večnaja pamjat' a nech odpočiva v pokoji!

FRANTIŠEK VNUK

Kňaz, pedagóg, spisovateľ, publicista, národný buditeľ Martin Čulen sa narodil v Brodskom na Záhorí 31. mája 1823 v národne a slovensky uvedomelej, roľníckej rodine Jozefa Čulena, ktorý s manželkou Klárou rod. Hladíkovou mali 14 detí, z nich sa siedmi dožili dospelosti. Jeho brat Štefan bol tiež kňazom. Po vychodení ľudovej školy v rodisku, študoval od roku 1836 na gymnáziách v Skalici, od roku 1840 v Trnave, v Bratislave roku 1843 Ostrihome, kde aj zmaturoval. Teológiu študoval na Pázmáneu, vo Viedni.

Hneď po svojom príchode vo Viedni založil slovenskú knižnicu a slovenský čitateľský spolok, pre ktorú získaval knihy a viedol ich evidenciu. Zapojil sa do emancipačného pohybu Slovákov. Za kňaza bol vysvätený 13. decembra 1848. Aktívne sa zapájal do všetkých dôležitých politických, hospodárskych a najmä kultúrnych podujatí národného charakteru. V roku 1848 sa zúčastnil slovenského zjazdu v Prahe, do priebehu ktorého sa aktívne zapojil a upevnil svoje kontakty, najmä juhoslovanskými politikmi, s ktorými sa zoznámil už predtým vo Viedni. Bol na neho vydaný aj zatýkač, preto zostal určitý čas v Čechách, potom sa vrátil do Brodského, ukončil v Ostrihome štúdiá a po kňazskej vysviacke nastúpil ako kaplán vo Veľkých Levároch, kde si ho vyžiadali farníci, tu pôsobil jeho starší brat Štefan. Potom ešte krátky čas bol kaplánom v Majcichove.

Martina Čulena priťahovalo učiteľské povolanie, bol presvedčený že národné hnutie potrebuje vzdelaných a národne uvedomelých Slovákov, preto roku 1851 zložil na univerzite vo Viedni, ako prvý Slovak, učiteľskú skúšku a pôsobil na katolíckom gymnáziu v Banskej Bystrici. V rokoch 1853 – 54 si zvyšoval odborné vzdelanie, navštevoval fyzikálne – matematický seminár na viedenskej univerzite a udelili mu titul profesor. Vtedy vydal v češtine aj učebnicu matematiky, ktorú rakúske ministerstvo školstva uznalo ako oficiálnu učebnicu, čo mu prinieslo uznanie, autoritu i honorár, zvýšilo jeho sebadovedomie.

Počas pobytu v Banskej Bystrici sa priatelil s Andrejom Sládkovičom, ktorý žil v Radvani. V roku 1856 mu jeho výsledky aj povest' vynikajúceho pedagóga zabezpečili, že bol preložený na uhorský školský ústav a vyššie kráľovské katolícke gymnázium v Bratislave, kde pôsobil ako jediný Slovak v profesorskom zbere. Spolu s Andrejom Radlinským, Danielom Gabrielom Lichardom a Karolom Kuzmánym pripravovali stanovy Matice Slovenskej. V roku 1859 sa stal riaditeľom katolíckeho gymnázia Satu Mare v Rumunsku. V roku 1862 sa vrátil do Banskej Bystrice, kde Štefan Moyzes dosiahol, že sa stal riaditeľom gymnázia. V Skalici vydal r. 1866 svoju druhú učebnicu matematiky.

Začiatkom roka 1867 bol okamžite odvolaný

z funkcie riaditeľa gymnázia. Zakázali mu verejnú činnosť i styk so študentmi. Čulen nastúpil ako riaditeľ vyššieho kráľovského katolíckeho gymnázia v Levoči, keďže Levoča nebola naklonená jeho slovenským snahám, v auguste 1868 ho pre jeho politické aktivity uhorský minister školstva Jozef Eotvos pozbavil aj tejto funkcie a bol penzionovaný. Prestáhoval sa do Kláštora pod Znievom a tu pripravoval s pomocou znievského richtára Jána Capka založenie gymnázia, ktoré 3. októbra 1869, napriek nevôli vládnym kruhom, začalo s vyučovaním 73 žiakov, väčšinou pochádzajúcich z chudobných rodín. Martin Čulen sa stal jeho riaditeľom. Rôznymi formami sa hľadali prostriedky ako finančne zabezpečiť existenciu školy. Keďže stú-pol počet študentov na 187 a škola sa rozmáhala, bolo to naďalej trňom v oku maďarskej vláde i cirkevnej hierarchii, bolo proti škole vznesené vykonštruované vyšetrenie a 21. septembra 1874 bola násilne zatvorená nariadením ministra A. Treforta. Existencia gymnázia, do ktorého vložil Čulen veľa síl a bolo jeho najväčším dielom, trvala iba 5 rokov. Stal sa oprávnené obľúbeným pedagógom a národovcom slovenského ľudu. Jeho prínos do pedagogiky je v matičných rokoch ojedinelý a priekopnícky. Usiloval sa o morálnu, občiansku a národnú výchovu, o všestranný rozvoj žiakov, aby po absolvovaní štyroch ročníkov gymnázia boli pripravení pokračovať v ďalšom štúdiu, alebo sa zapojili do pracovného života.

Keďže Martin Čulen pôsobil v Banskej Bystrici, podieľal sa na založení Matice Slovenskej v r. 1863 a bol jej funkcionárom. Tiež boli jej riadnymi členmi jeho brat Štefan, ktorý pôsobil v Perneku a synovec Michal, kňaz nitrianskej diecézy. V roku 1870 sa stal čestným občanom Turčianskeho sv. Martina a Kláštora pod Znievom a r. 1871 Mošoviec. V tomto období bola bohatá aj jeho publicistická tvorba, publikoval v Pešťbudínskych vedomostiach, Katolíckych novinách a Národných novinách.

Po násilnom zatvorení gymnázia v Kláštore pod Znievom a zastavení činnosti Matice Slovenskej a

Martin Čulen

rozlúčke s priateľmi nastúpil v apríli 1875 ako farár v Čake v slovensko – maďarskom prostredí. Počas jeho pôsobenia sa zaostala obec stala prosperujúcou. Aj tu pokračovala jeho publicistická činnosť, články uverejňoval v Obzore, Katolíckych novinách v Kazateľni. V roku 1885 sa stal aj členom výboru Spolku sv. Vojtecha. V roku 1893 začal Čulen chorľavieť. V novembri 1893 sa v Malackách zúčastnil na pohrebe svojho brata Štefana, cestou prechladol, čo ho pripútalo na lôžko a v Čake 24. januára 1894 zomrel. Na tamojšom cintoríne je pochovaný.

Použitá literatúra:

M. Štilla Martin Čulen – pedagóg a národný buditeľ Bratislava SPN 1993
Konštantín Palkovič, Obec Brodské 1999
Zborník na počesť Martina Čulena 1994 Materiály z vedeckých a kultúrnych podujatí v Brodskom a Čake, zostavil Dr. Pavol Parinčka

EUDOVIT KOŠÍK

Dotyky s bolševizmom

Dotyky s bolševizmom. Dokumenty spravodajstva slovenskej armády 1940 – 1941. (Zost. M. Lacko). Bratislava: ÚPN, 2009, 220 s + prílohy.

Edícia dokumentov „Dotyky s bolševizmom“, ako napovedá už samotný názov, sa venuje závažnej historickej otázke – aké informácie o ZSSR a jeho bolševickom režime – existovali a prenikali na Slovensko v rokoch 1940 – 1941.

Obsahuje jedinečné, dovtedy nepublikované dokumenty z tzv. spravodajských fondov slovenskej armády (1939 – 1945) uložených vo Vojenskom historickom archíve v Bratislave.

Publikácia sa skladá z troch ťažiskových častí. Prvou je problematika utečencov zo západných území ZSSR, ktorí v rokoch 1940-1941 utekali pred novonastolenou sovietskou mocou a pokúšali sa dostať do Slovenskej republiky či ďalej do Európy. Na základe ich výsluchových protokolov, ktoré zhotovili slovenské bezpečnostné orgány, si možno vytvoriť reálny obraz o pomeroch vládnucich na územiach, ktoré

boli k ZSSR pripojené v septembri 1939. Mimoriadne zaujímavými sú údaje utečencov o tom, že Červená armáda sa intenzívne pripravovala na vpád do strednej Európy.

V druhej časti edície čitateľ nájde hlásenia slovenskej armády reflektujúce postup slovenských jednotiek územím východnej Haliče v lete 1941. Dokumenty zachytávajú o.i. nadšené prijatie intervenčných vojsk v tejto oblasti, stav a nálady slovenskej armády, ako aj komplikovanú situáciu na etnický a nábožensky konfliktných územiach.

Poslednú, tretiu časť edície spája problematika prenikania informácií z obsadených východných území do armády i slovenskej spoločnosti. Cennými sú napr. informácie o prenikaní protibolševických a protisovietskych nálad či informácií o masových vraždách politických odporcov stalinovým režimom tesne pred jeho ústupom.

Edíciu dopĺňa bohatá obrazová príloha, svedectvo slovenského robotníka o živote v Sovietskej obsadených územiach východného Poľska a, pochopiteľne, registre.

Francúzska revolúcia má satanistický charakter, ktorý ju odlišuje od všetkých revolúcií, aké ľudstvo doteraz poznalo a aké ešte pravdepodobne bude poznať.

Spomeňme len niektoré udalosti – Robespierove vystúpenia proti kňazstvu, slávnostné odpadnutie kňazov od viery, desakralizáciu predmetov kultu, ustanovenie bohyně Rozumu a mnohé ďalšie neuveriteľné skutky, v ktorých sa vidiecke oblasti snažili predbehnúť Paríž... To všetko už prekročilo medze obyčajných zločinov a pôsobí ako z iného sveta.

Teraz je už revolúcia na ústupe, jej najväčšie zločiny postupne zmizli, no jej princípy stále pretrvávajú. Vari zákonodarcovia (aby som použil ich vlastný termín) nevyhlasujú tézy, ktoré nemajú v dejinách obdoby, že ľud nebude platiť za nijaký kult?

Zdá sa mi, že niektorí muži tejto epochy prepadli až chorobnej nenávisti k Bohu. Tento strašný čin však ani nebol potrebný, aby sa ich húževnaté tvorivé úsilie ukázalo ako zbytočné. Zanedbávanie najväčšieho Bytia (o pohŕdaní Bytím ani nehovoriac) prináša totiž neodvolateľnú kliatbu na všetko ľudské konanie, ktoré ním bolo poznačené. Akákoľvek inštitúcia, akú si len vieme predstaviť, je buď založená na náboženskej ideji, alebo zanikne. Inštitúcie sú silné a trvácne len do tej miery, do akej sú božské, ak sa tak možno vyjadriť. Nielen ľudský rozum, alebo to, čo sa neuvážene nazýva filozofiou, nemôže nahradiť to, čomu ľudia vravia poveru (bez toho, aby vôbec vedeli, aký má v skutočnosti slovo „povera“ význam). Filozofia je v tomto prípade silou, ktorá vedie vo svojej podstate k rozkladu. Jedným slovom, človek sa nestane Stvoriteľom, ak sám seba vyvýši na jeho miesto. Aké nezmyselné by bolo veriť, že zrkadlo bude odrážať obraz slnka, ak ním budeme točiť okolo zeme.

Tieto reflexie sú určené každému. Veriacim i skeptikom, pretože to, čo predkladám, sú fakty, a nie tézy. Nie je dôležité, či sú náboženské idey posmievané alebo uctievané, pravdivé alebo falošné, sú prosto jediným základom pomínuteľných inštitúcií, ktoré túžia po tom, aby pretrvali. Rousseau, pravdepodobne najpomýlenejší človek na zemi, sa však nikdy s touto myšlienkou nestretol, a preto z nej nevyvodil žiadne dôsledky. Tvrdí: „Židovský zákon, ktorý doposiaľ existuje, ako i deti Izmaela, čo v nasledujúcich desiatich storočiach ovládli polovicu sveta, stále hovoria o veľkom mužovi, ktorý im zákon zoslal... Táto hrdá filozofia alebo slepý duch konania z nich nerobí nič iné, než šťastných podvodníkov.“ (O spoločenskej zmluve, Kniha II, kpt. VII) Rousseau mal dospieť k záveru namiesto rečí o veľkom a mocnom duchu, ktorý riadi všetky trvalé ustanovizne – akoby tieto poetické slová čosi vyjadrovali.

Ak uvažujeme o udalostiach overených v celých dejinách a ak uvážime, že existuje celá reťaz ľudských ustanovizní od najväčších inštitúcií utvárajúcich svet, až po najmenšie spoločenské organizácie, od najväčších ríš po malé cirkevné bratstvá – zistíme, že všetky z nich sú založené na božskom základe... Ak si uvedomíme, že všetka ľudská moc, ak je postavená iba sama na sebe, môže stvoriť iba falošné alebo pomínuteľné veci – čo potom pred-

stavuje nový francúzsky systém a moc, ktorá ho vytvorila? Čo sa mňa osobne týka, nikdy som neveril, že by vákuum mohlo mať plodivú moc.

Bude zaujímavé postupne prejsť našimi európskymi inštitúciami a ukázať, ako sú všetky christianizované a ako sa náboženstvo dotýka všetkého, všetko oživuje a udržuje pri živote. Ľudské vášne môžu poškvrniť alebo dokonca i zničiť primitívnu inštitúciu, ale ak je jej princíp božský, je to dost' na to, aby jej zabezpečil dlhú existenciu. Spomedzi tisícich

JOSEPH DE MAISTRE

Úvahy o francúzskej revolúcii a jej protináboženskom charaktere

príkladov môžeme uviesť vojenskú disciplínu. Zaiste bude existovať mnoho ľudí vydávajúcich vojenské rozkazy, ktorí budú tvrdiť, že náboženský záujem nie je to, čo by sľovali na prvom mieste. Vojenská poslušnosť však pretrváva a práve jej trvanie je zázrakom.

Koľko povrchných duší rozosmeje tento podivný amalgám mnícha a vojaka! Bolo by lepšie nadchýnať sa akousi tajomnou silou, vďaka ktorej sa vojenská disciplína udržovala po stáročia, veriť v akúsi strašnú stlačenú moc a odpor, ktorý nás udivuje v celých dejinách. Táto sila je však tou istou, na ktorej spočívajú všetky inštitúcie, pretože nič by neexistovalo bez Toho, ktorý existuje. (...) Je to

práve božský zákon – zrejmy a hmatateľný ako gravitácia.

Vždy keď je človek podľa svojich možností v súlade so Stvoriteľom a založí akúkoľvek inštitúciu v mene Božom, istým spôsobom sa podieľa na všemohúcnosti, ktorej sa stal nástrojom, nech by už bola jeho osobná slabosť akákoľvek a nech by bola akákoľvek jeho nevšímavosť, jeho chudoba či nejasný pôvod... Jedným slovom, nech by bol poznačený akýmkoľvek nedostatkom, konal by skutky, ktorých moc a trvanie by vzbudzovali údiv.

hoci len veľmi vzdialene. A práve náboženské korene sú dost' na to, aby sa dané slávnosti opakovali. Ani počas troch storočí neupadli do zabudnutia.

Teraz však vy, majstri sveta! Vy, kniežatá, králi, cisári, mocné majestáty, neporaziteľní dobyvatelia! Skúste len primäť ľudí, aby každý rok v ten istý deň tancovali na tom istom mieste. Tak trochu kladiem otázku, ale odvažujem sa slávnostne prehlásiť, že to nebude mať úspech. Stačí však, aby prišiel najpokornejší

jednoduchý sviatok. Míňajú hory zlata a privolávajú všetky umenia na pomoc, a predsa zostávajú občania doma a na výzvu odpovedajú len tým, že sa organizátorom vysmejú... Počúvajte ten hnev bezmocnosti! Vypočujte si pamätné slová jedného z deputátov ľudu rečníaceho pred zástupcami legislatívy na schôdzi v januári 1796: „Také čosi! Cudzí muži takí vzdialení našim manierom a našim zvyklostiam boli schopní ustanoviť akési smiešne sviatky na počesť neznámych udalostí... Vzdávali úctu ľuďom, ktorých reálna existencia je pochybná! Neslýchané! Míňali obrovské prostriedky na to, aby každý deň opakovali s pochmúrnou monotónnosťou svoje bezvýznamné a často absurdné ceremónie! A muži, ktorí zdolali Bastilu a zvrhli kráľovský trón, muži, ktorí premohli Európu, nedokážu ustanoviť ani jeden národný sviatok, čo by zostal ľuďom v pamäti a urobil našu revolúciu nesmrteľnou?“

Šialenstvo! Kam až siahla ľudská slabosť!/? Zákonodarcovia vám týmto presne ukazujú, kto ste a čo môžete.

Nuž, treba uvádzať ešte iný príklad, aby sme odsúdili francúzsky systém? Ak jeho ničotnosť nie je zrejmalá, tak potom nie je zrejme nič na svete.

Som presvedčený o pravdách, ktoré obhajujem. Ak porovnam všeobecný úpadok morálnych princípov, roztrieštenosť názorov, nestálosť vlád, ktorým chýbajú základy, bezmedznosť potrieb a nedostatok prostriedkov; zdá sa mi, že každá naozajstná filozofia si musí vybrať medzi dvoma hypotézami – buď vytvorí nové náboženstvo, alebo nejakým mimoriadnym spôsobom obnoví kresťanstvo. Inej možnosti niet.

Túto domnienku pohŕdavo neodmietne nikto, okrem krátkozrakých ľudí, ktorí neveria v nič iné okrem toho, čo majú pred očami. Kto by v antickom svete predvídaval kresťanstvo? A kto okrem kresťanov by na úsvite kresťanstva predpokladal, aký dosiahne kresťanstvo úspech? Ako môžeme vedieť, že veľká mravná revolúcia sa už nezačala? Plínius vo svojom slávnom liste ukázal, že nemá najmenšie potuchy, na akého obra vyrastie dieťa, ktoré práve zazrel.

Ale aké množstvo myšlienok mi v túto chvíľu prichádza na um a pozdvihuje ma k najvyšším úvahám!

Súčasná generácia je svedkom jedného z najväčších predstavení, aké kedy ľudské oko videlo. Je svedkom boja medzi kresťanstvom a kultom filozofie (filozofizmom). Bojisko je otvorené, dvaja nepriatelia jasny a svet sa prizera.

Ako v Homérovi, aj tu vidíme otca bohov a ľudí držiaceho váhy, na miskách ktorých ležia dve veľké protichodné idey. Čoskoro sa však jazýček váh musí vychýliť. Pre predpojatého človeka, ktorého emócie vládnu rozumu, nemajú udalosti nijaký význam, keď sa má rozhodnúť pre neodvolateľné „za“ alebo „proti“. Takisto aj pozorovanie a argumenty sú mu nanič. Ale pre vás všetkých, pre ľudí dobrej vôle, ktorí popierajú či majú pochybnosti, nech je najväčšou oporou vo vašej váhavosti práve veľká epocha kresťanstva. Kresťanstvo počas osemmiestich storočí ovládlo veľkú časť sveta, a predovšetkým tú najosvietenejšiu časť sveta. Kresťanské náboženstvo však nesiahla len do antických čias, do čias svojho zakladateľa, ale je prepojené aj s iným poriadkom vecí,

Pokorne prosím každého pozorného čitateľa, aby sa díval pozorne okolo seba, aby aj v malých veciach uvidel veľké pravdy. Netreba zachádzať do doby synov Izmaela, k Lykurgovi, k Numovi a k Mojžišovi, ktorých zákony boli plne náboženské. Stačí sa pozrieť na ľudové sviatky a vidiecke tance. V protestantských krajinách uvidíte mnoho zhromaždení a ľudových veselíc, ktorých pôvod už nie je známy a ich katolícke korene sú načisto zabudnuté.

Spomínané oslavy nenesú nič mravné, ani nič úctyhodné – to však teraz nie je podstatné, pretože tieto sviatky sú odvodené z náboženstva,

misionár a ľudia ho budú poslúchať aj dvetisíc rokov po jeho smrti. Každý rok sa ľudia stretávajú okolo dedinského kostola v mene svätého Jána, svätého Martina, svätého Benedikta – prídu naplnení radosťou. Náboženstvo posväcuje ich radosť a radosť okrásľuje vieru – ľudia zabúdajú na svoje bolesti, tešia sa a myslia na to, ako prídu aj na budúci rok. Tento slávnostný deň majú hlboko zapísaný v pamäti.

Povedľa toho si vezmime dnešných vodcov Francúzska, ktorých zo všetkých síl zaodela bezprecedentná Revolúcia a ktorí dnes nedokážu zorganizovať ani

s prorockým náboženstvom, ktoré mu predchádzalo. Prvé nemôže byť pravdivé bez toho, aby nebolo pravdivé i druhé. Jedno náboženstvo sa honosí tým, čo mu bolo prisľúbené a druhé náboženstvo tým, čo mu bolo zoslané. Teda toto je náboženstvo, ktoré prostredníctvom jasne sledovateľnej nadväznosti siaha až na samý počiatok sveta.

~ Zrodilo sa v deň, keď sa zrodili všetky dni.

Neexistuje na svete iný príklad takej trvácnosti, akú má kresťanstvo. Nijaká iná inštitúcia na svete sa mu nemôže rovnať. Porovnanie s akýmikoľvek inými náboženstvami je len prekrucovaním pravdy, pretože výrazné znaky kresťanstva vylučujú akékoľvek porovnanie. Nemáme priestor na to, aby sme sa nimi zapodievali detailnejšie, musí nám stačiť slovo samotné. Vari vie niekto ukázať iné náboženstvo založené na zázračných skutočnostiach a vyjavujúce rozumom neobsiahnuteľné dogmy, v ktoré by verila po osemnást storočí veľká časť ľudstva a ktoré by v každom období obhajovali najlepší ľudia danej doby, od Origena až po Pascala, napriek všetkým snahám siekt nepriateľov, ustavične bojujúcich proti nemu, Celsom začínajú a Condorcetom končiac?

Áká je to krásna! Človek smie uvažovať o tejto veľkej inštitúcii, najprirodzenejšej hypotéze, pri ktorej všetky pravdepodobnosti ukazujú na to, že jej pôvod je božský. Keby bolo kresťanstvo ľudským dielom, nebolo by možné vysvetliť jeho úspech, ak by sme vylúčili zázrak, ktorý by bol jediným možným vysvetlením.

Vraví sa, že všetky národy si zamieňajú med' so zlatom. Nuž dobre, ale nebola vari táto med' vho-

dená do európskeho džbánku a po osemnást storočí podrobovaná našej chemickej expertíze? Ak už kresťanstvo podstúpilo túto skúšku, nevyšlo z nej vari so cťou? Newton veril vo Vtelenie, no myslím, že Platón trochu veril v zázračné zrodenie Bakcha.

Kresťanstvo bolo kázané nevzdelanými ľuďmi a uverili v neho najvzdelanejší ľudia sveta – to sa nedá pripodobniť nijakej inej skutočnosti na svete.

Kresťanstvo navyše obostojí v akejkolvek skúške. Hovorí sa, že prenasledovanie je ako vietor, ktorý roznáša a udržuje pri živote plamene fanatizmu. Teda: Dioklecián uprednostnil kresťanstvo, ale z rovnakého princípu ho mal Konštantín uhasiť, ale nestalo sa tak. Kresťanstvo pretrvalo napriek všetkému, prežilo vojnu i mier, popravisť a víťazstvá, dýky i rozkoše, pýchu i pokoru, chudobu i hojnosť, noc stredoveku i deň veľkých storočí Leva X. a Ľudovíta XIV. Všemocný imperátor a vládca väčšej časti známeho sveta vyčerpá kedysi celého svojho génia na boj proti nemu. Nezostalo nič, čo by nevyskúšal na oživenie antických dogiem – a obratne ich prepojil s módnymi platónskymi ideami. Skrývajú hnev, ktorý ho uchvacoval pod maskou čisto vonkajšej tolerance, použil proti nepriateľskému náboženstvu zbrane, ktorým žiadna ľudská činnosť nemohla odporovať: nechal ho posmievať, ochudobnil kňazstvo tak, že ním bolo možno opovrhovať, zbavil ho všetkej podpory, akú mu len človek smie preukázať. Hanobenie, intrigy, nepravosť, útlak, posmech, sila a lesť – to všetko bolo zbytočné. Galilejčan zvíťazil nad Júliom filozofom (rímsky cisár Julián Apostata,

synovec Konštantína Veľkého, snažiaci sa postaviť štát na pohanských princípoch, pozn. prekl.).

Táto situácia sa opakuje aj dnes za stále príhodnejších podmienok, neštítac sa už nijakých prostriedkov, ktoré by pomohli rozhodnúť vojnu. Tí, čo sa nepoučili z histórie, musia byť obzvlášť pozorní. Vravíte, že žezlo sa opiera o tiaru – nuž, ale kráľovského žezla už viac niet. Bolo rozbité a jeho črepiny zahodené do blata. Podozrievavo tvrdíte, že vplyv bohatých a mocných kňazov má na svedomí vieru v dogmy. Neverím, že existuje moc, ktorá by prinútila ľudí v niečo veriť, ale nechajme to. Napokon už ani kňazov niet – boli vyhnaní, zavraždení, zneuctení, olúpení o všetko... A tí, čo unikli gilotíne, hranici, bodákom, guľkám, utopeniu alebo deportáciám, dostávajú dnes almužnu, ktorú kedysi oni sami dávali druhým. Obávali ste sa sily zvyku, prevahy autority, ilúzie predstavivosti. To všetko pominulo. Niet zvykov a niet majstrov, každý si svoju myseľ spravuje sám po svojom. Filozofia rozleptala cement spájajúci ľudí navzájom, už niet morálnych väzieb. Občianske autority, snažiace sa zo všetkých síl zvrhnúť starý systém, dali nepriateľom kresťanstva všetku podporu, ktorou predtým disponovalo kresťanstvo. Ľudská myseľ používa všetky prostriedky na to, aby bojovala proti starému národnému náboženstvu. Za túto snahu zožnete potlesk a získate odmenu. Ak ste však proti, dopúšťate sa zločinu. Už sa viac nemusíte obávať potešenia oka, ktoré je vždy najviac klamné, slávnostné sprievody a zbytočné ceremónie viac neovplyvujú na ľudí, ktorým bolo počas uplynulých siedmich rokov všetko na posmech. Kostoly sú zatvorené, alebo otvorené len na hlučné diskusie či bakchanálie bezudne rozvášneného davu. Oltáre strhli, po uliciach sa preháňa špinavý dobytok v oblečení cirkevných predstaviteľov, omšové kalichy slúžia na zneuctujúce orgie a na oltáre, ktoré dávna viera obklopila oslnujúcimi anjelmí, boli postavené nahé prostitútky. Filozofizmus si už viac nemôže na nič sťažovať. Všetky vyhladky sú na jeho strane a všetko úsilie je namierené proti jeho rivalovi. Ak zvíťazí, nepovie ako Cezar: Prišiel som, videl som, zvíťazil som – ale ak zvíťazí, bude tlieškať a zasadne na prevrátený kríž.

Ale ak kresťanstvo vyviazne z tejto strašnej skúšky ešte čistejšie a ešte hrdinskejšie, ak kresťanský Herkules, silný vo svojej účinnosti, zanechá synov zeme a rozdrví ich silou svojho ramena, patuit Deus. Francúzi! Pripravte miesto pravému kresťanskému Kráľovi, ustanovte ho na dávny trón, zdvihnite znovu jeho prápory, a razte mince s jeho portrétom, keď bude znovu cestovať z jedného kraja zeme na druhý, nesúc do všetkých strán sveta triumfálny nápis:

Kristus velí, Kristus panuje, on je Víťaz!

Z knihy
Considérations sur la France (1796)
 preložila
 Katarína Džunková

MODLITBA

*Takto sa k tebe modlievam,
 Bože,
 svoje nepodarené deti si zober
 do sveta duchov a krivých zrkadiel.*

*Tvary s bolesťou tela či duše
 nadobudnú príjemnejšiu formu
 a iný rozmer.
 To bude najskvelejšie z tvojich diel.*

*Konečne i neveriaci skriknú,
 že si Stvoriteľ.*

*No len mu ukáž, nech vidí,
 akej strašnej dopustil sa chyby,
 keď noc čo noc bez štipky zbožnosti
 ulíhal na posteľ.*

*Darmo tu skladám ohnivé rýmy,
 prosím či hriemam – veď to sám vidíš...*

*Som iba výplod
 jednej z tvojich hier.*

*Náboženský fanatik...
 Ja neznámam, čo tvoje je,
 Bože!*

MIROSLAV ROHÁČ

Z veršov

HLADANIE

*Už veky hľadám tie korene,
 v čom väzí vzťah muža a ženy,
 a vzťahy všetky,
 najmä tie skrivené.
 No najviac moje.*

*Ja som...
 lámal sny na vlastnom kolene!*

*Jedno, či druhých, či svoje
 Či dobre sa stalo?
 Boh vie!*

*Neskoršie zaručené správy
 neobsahujú pocity a dojmy
 a spústa malých okienok
 vo vnútri mojej hlavy
 nie je príčina,
 ale dôsledok,
 že zvykom je osláviť aj straty.*

*Tak kroniku svojho hľadania
 skladám len z úlomkov spomienok.*

KULTÚRA

Dvojtyždenník závislý od etiky

Redakcia: Sološnická 41, 841 04 Bratislava

Telefón: 0911 286 452

Vydáva Factum bonum, spol. s r. o.

Wolkrova 39, 851 01 Bratislava.

IČO: 35 734 710

Predseda redakčnej rady: Július Binder – Šéfredaktor: Teodor Križka – Cena jedného čísla je 1.50 € – Časopis vychádza každé dva týždne, s výnimkou mesiacov júl a august. Ročne vychádza 21 čísel – Stánkový predaj: Mediaprint Kapa, Pressegrasso, a. s. Objednávky prijíma Slovenská pošta na elektronickú adresu: ganisinova.renata@slposta.sk – Objednávky do zahraničia vybavuje: Slovenská pošta, a. s., Stredisko pfredplatného tlače, Uzbecká 4, P. O. Box 164,

820 14 Bratislava 214, e-mail: zahranična.tlac@slposta.sk – Telefonické predplatné: 02/54418102 alebo 02/54418091 – Registračné číslo: EV757/08 – Prijímame iba príspevky napísané elektronicky vo formáte word a graficky neupravené. Nevyžiadané rukopisy nevraciam. Stanovisko redakcie sa nemusí zhodovať s názorom autora – E-mail redakcie: kultura@orangemail.sk – Internetová stránka a archív časopisu: www.kultura-fb.sk – ISSN 1335-3470 (tlačené vydanie) ISSN 1336-2992 (online)

Mestá s nemeckým obyvateľstvom boli „pri-chyšané“ na prijatie refor-mácie. Vidiecka šľachta, ktorá nemala nemecké školy len latinské, posielala svojich synov do Heidelbergu a Ženevy, kde sa prednášalo po latinsky. Tak sa v nemeckom uhorskom prostredí šíril kalvinizmus na vidieku a v mestách luteranizmus. A navyše konfiškovať cirkevné majetky bolo pre mnohých neodolateľným dobro-družstvom. To, čo ich predkovia dobrovoľne darovali cirkvi, teraz sa to vracalo do rodinného spoločenstva. Navyše mnohí farári Katolíckej cirkvi, dobrovoľne i pod nátlakom, sa oženili.

Nitra ako jediné slovenské bis-kupstvo latinského obradu dostávalo aj kvalitných biskupov, aj keď neraz cudzincov. Roku 1512 sa stal nitrianskym biskupom čanásky kanonik Štefan Podmanický. Bol laikom, a preto ho museli najprv vo fe-bruárových kántrach vysvätiť za kňaza (2. a 6. februára), hneď potom konsekrovať za biskupa. V tom istom roku sa ostrihomský arcibiskup – kardinál Tomáš Bakóc rozhodol medzi kardinálmi uchádzať o kandi-datúru na pápežský trón. Nový pápež Lev X. Medici sa mu za ustúpenie re-vanšoval udelením titulu carihradský latinský patriarcha. Bol to len oz-dobný, prázdny titul. Roku 1515 v Uhorsku ako prví v Európe zaviedli na farách matričné knihy – zápis pokrstených.

Roku 1521 došlo z Ríma k neby-

valému pápežskému kroku. Lev X. vydal bulu, ktorou sa ujal utlačaných gréckokatolíkov v Uhorsku. Asi si dal prečítať žiadosti z predchádzajúcich rokov. Bulu adresoval kráľovi Ludovítovi II. V nej vzal gréckoka-tolíkov pod svoju ochranu. Mal o nich perfektné informácie, lebo to tvrdí kráľovi. Z buly sa dozvedáme to, čo uhorská história tajila: preveľké nepravosti proti tejto starej Katolíckej cirkvi v Uhorsku. Samozrejme, po bitke pri Moháči prišlo k oslabeniu Katolíckej cirkvi v Uhorsku v pred-tým neslýchanej miere. Mestá s ne-

v chráme ozývala zrozumiteľná česká bibličina. Révajovci, Tur-zovci, Radvanskovci, Kostkovci, Peréniovci, Balážovci a iní prispeli ku rozšíreniu Lutherovho viero-vyznania na Slovensku.

V roku 1492 Španieli vyhnaní mohamedánov naspäť do Afriky a za-krátko sa Európa dala na výboj mimo kontinentu. Tento prelom dodal Európanom novú dynamiku. Roku 1520 Španieli obsadili Aztécku ríšu a Mexiko, a Rusi prekročili Ural a dali sa smerom k Tichému oceánu. Naša európska civilizácia sa začínala

a začala tvrdá počiatková industriali-zácia neskôr s 12 hodinovým pracov-ným časom, s detskou prácou a vytváraním priemyselého proletariátu. Zisk vytlačil všetky staré zásady bokom.

Takto – ako to dnes vidíme – kresťanstvo znamenalo predposledné štádium cesty ľudstva k svetskej existencii. Mohamedánska viera za-znamenala veľké úspechy na Blízkom východe. Kresťanská očista reformá-ciou sa nepodarila, len sa Európa rozčesla na dve časti. Nebolo inej cesty, len dvojkoľajnosť. Reformácia

Cirkev po Tridentskom sneme začala nanovo sústreďovať obrovskú energiu pokroku a tvrdo sa zasadzo-vala za práva človeka, najmä proleta-ára. Už vieme, čo sme doteraz nevedeli a čo vieme, to si spres-ňujeme: čo máme (a budeme) o sebe vedieť. V textoch, postupne publiko-vaných v Kultúre, sme zdokumento-vali prítomnosť nášho národa od mladšej doby kamennej. Boli sme v Európe prítomní, a to v obrovskom množstve a na rozľahlých priestranstvách. Sme tu a budeme tu aj naďalej.

Po moháčskej bitke, ani v Uhor-sku ani v Európe nemohli si ani len tipnúť patričné špičky v národoch, kam to bude smerovať. Nikomu ani nenapadlo, že z Korziky vyjde člo-vek, ktorý „zmangľuje“ celú Európu. Nikomu neprišlo ani vo sne, že pride nacizmus a komunizmus. To všetko zákonite muselo prísť, lebo negova-nie osvedčeného Desatora pomáha vypúšťať džinov – zlých duchov z fľaše.

Nevieme, čo nás ešte čaká. Budú postavené ešte ďalšie pyramídy – babylonské veže a mnohí aj zo Slo-venska na ne budú vyrábať a nosiť tehly. Lenže bez „rýdzej transcenden-tály sa žiadna stavba nepostaví a ne-dostaví“ – tak nám to ako posolstvo zjavuje aj básnik.

Turci roku 1541 obsadili Budín a zriadili Budínsky turecký pašalík. Tu sa končí naša prastará história.

ANTON SEMEŠ

Cirkev Uhorsku v 16. storočí

meckým obyvateľstvom začali čulé styky s Nemeckom, a tak prispievali k šíreniu Lutherovej náuky. Samo-zrejme, že šľachta si nedala od nikoho radíť a sponedať sa už nebolo treba zo svojich skutkov. Spoved' ako náprava morálky bola odvrhnutá. A tak naši najväčší zamepaní vykázali latinských kňazov z fár a doviedli si kazateľov a nanuco-vali prekvapeným veriacim nové vyznanie. Iba jedna výhoda v tom bola, že namiesto latinčiny sa

vydávať na nové cesty sekularizmu. Začalo sa zápoliť s kresťanskou nad-stavbou smerom k sekularizačnej. Vznikajú tajné spoločnosti, ktorých cieľom je vylúčiť Katolícku cirkev z „hry“. Západná latinská tradícia je zatlačaná na univerzitách novými filozofickými prúdmi a novým smerovaním prírodných vied. Aj keď kresťanstvo tvorilo jednu zo základ-ných dynamických síl v poľno-hospodárskej revolúcii, ktorá sa stala východiskom európskej prosperity, predsa osvedčená morálka upadala

sa priklonila k Starému zákonu, roz-pustila „nebeský dvor“ (P. Johson), zrušila mariánsku úctu a znovu potvrdila monoteistického ducha kresťanstva. Príklon k sekularizácii pokračoval a sa urýchlil. Táto sekularizácia doviedla Európu k falošnému úsvitu neskôr v 18. storočí. Mnohé kresťanské výdobytky sa začali považovať za zbytočné a do-konca za absurdné. Tak sa potom vo Francúzskej revolúcii „spod zeme vyrojili satanskí duchovia“. A to pokračuje dodnes.

Pred niekoľkými me-siacmi pápež František potvrdil mučeníctvo kňaza Engelmara Unzeitiga, sudetského Nemca, rodáka z Hradca nad Svitavou. Jeho beatifiká-cia sa uskutoční v septembri 2016. Engelmara Unzeitig, muž v povesti svätosti prezývaný i Anjel z Dachau, bol jeden zo stoviek kňazov deportovaných nacistickým režimom do koncentračného tábora. Vo väzení sa obetavo venoval katechéze ďalších, i ruských zajatcov, z ktorých mnohých priviedol ku kon-verzii. Keď roku 1944 vypukla v tábore epidémia škvrnitého týfu, pomáhal ošetrovať chorých, ktorým udeľoval posledné pomazanie. Sám smrteľnej nákaze podľahol.

Hitlerov režim v Tretej ríši pre-nasledoval najmä rímskokatolíckych kňazov, ktorí stáli často na čele proti-nacistického odporu. Pre kňazov z Tre-tej ríše a okupovaných oblastí bol zriadený špeciálny barak v kon-centračnom tábore v Dachau, ktorý sa stal podľa počtu kňazov na malom území akoby najväčšou diecézou na svete. Do Dachau bolo deporto-vaných približne 2600 rímskokatolíckych kňazov, okrem nich vyše sto evanjelických pastorov, niekoľko pravoslávnych kňazov, ako i staroka-tolíckych a moslimských duchovných. Najväčšiu časť uväznených rímskoka-tolíckych kňazov tvorili jezuiti.

Podľa štátnej príslušnosti bolo uväznených najviac kňazov z Poľska (1780), Nemecka (447), Francúzska (156), Česko-Slovenska (109), Holand-ska (63) a ďalších krajín... Mnohí z uväznených už boli povýšení na oltár. Niektorí z tých, čo Dachau prežili, sa neskôr stali biskupmi. No kon-centračným táborem prešli i skutoční najvyšší cirkevní predstavitelia, naprí-klad patriarcha Srbskej pravoslávnej cirkvi Gavrilo V.

Spomedzi všetkých anjelov z Da-chau spomeňme osud aspoň jedného z nich, Alojisa Andrického (1914-1943), prvého blahoslaveného spomedzi Lužických Srbov. Blahoslavený Aloj-

Andricki (Alois Andritzki) sa narodil roku 1914 v učiteľskej rodine v Radibore v okrese Budyšin, neďaleko od českých hraníc. Mal dve sestry a troch bratov, pričom všetci jeho bratia

redaktor časopisu Serbski študent a hovorca lužickosrbského študentstva. Študoval filozofiu a teológiu v Paderborne, záver štúdia strávil v seminári v mestečku Schmochtitz pri Budyšine.

ského chóru a zapájal sa aj do katolíckeho sociálneho zväzu pomáhajúceho chudobnej mládeži, tzv. Kolpingovo diela. Pre svoje aktivity, deklarovanú príslušnosť k lužickosrbskému národu,

odsúdený na trest odňatia slobody za útoky na štát a Stranu. V októbri 1941 bol deportovaný do kon-centračného tábora v Dachau.

Aj napriek nepriaznivým pod-mienkam Alojisa Andricki spolu s ostat-nými kňazmi študoval v tábore Sväté písmo a slúžil sväté omše. Pripojil sa k skupine schönstattského hnutia a jeho zakladateľa, uväzneného Josefa Ken-tenicha. V decembri 1942 vypukla v dôsledku nevyhovujúcich hygienic-kých podmienok v tábore epidémia tý-fusu, ktorým sa infikoval i Alojis Andricki. Od januára ležal spolu s os-tatnými kňazmi na lôžku v baraku pre nakazených brušným týfusom. Na smrteľnej posteli poprosil jedného z ošetrovateľov, aby mu zavolať kňaza, nech môže prijať viaticum pred od-chodom do večnosti. Ten odpovedal: „Krista sa mu zachcelo? Dostane injek-ciu!“ Namiesto svätého prijímania mu bola podaná smrtiaca injekcia.

Urna s popolom zavraždeného kňaza bola v apríli 1943 pochovaná na katolíckom cintoríne v Drážďanoch a roku 2011 slávnostne prenesená do katedrály.

Aj napriek nastupujúcej komunis-tickej moci vo východnom Nemecku sa spomienku na statočného lužickosrbského kňaza nepodarilo umlčať. Roku 1946 mu študenti odhalili na kato-líckom kostole v Radibore pamätnú tabuľu. Roku 1984 vztýčila katolícka mládež v Panschwitz-Kuckau (Pančicy-Kukow) kríž s nápisom z prímiečného obrázku Alojisa Andrického. Už roku 1987 bola po ňom pomenovaná ulica v Drážďanoch, neskôr sa jeho úcta rozširovala čoraz väčšmi aj na verejnosti.

Alois Andricki ol blahorečený 13. júna 2011, keď sa pred katedrálou Najsvätejšej Trojice v Drážďanoch ko-nala pontifikálna svätá omša. Stal sa prvým lužickosrbským blahoslaveným a duchovným orodovníkom svojho často zabúdaného národa, ktorý si práve vďaka Katolíckej cirkvi uchoval dodnes svoje tradície.

KATARÍNA DŽUNKOVÁ

Anjeli z Dachau

Blahoslavený Alojis Andricki ako príklad nacistického prenasledovania kňazov

Blahoslavený Alojis Andricki. Vpravo: Socha Madony v kňazskom baraku v Dachau

študovali taktiež teológiu. Najmladší z nich, jezuita Alfons, padol ako vojak na fronte Druhej svetovej vojny.

Alois Andricki bol členom lužic-kosrbského študentského spolku Wlada,

Po vysvätení pôsobil ako kaplán v Katedrále Najsvätejšej Trojice v Drážďanoch.

Venoval sa tam najmä mládeži, bol prefektom drážďanského chlap-čen-

či prejavy odsudzujúce perzekúciu kňazov i veriacich, bol od počiatku pre NSDAP nepohodlnou osobou.

Gestapo sa ho snažilo zastrešiť opakovanými výsluchmi a napokon bol